

1943 – 2003
INSTYTUT JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO W AMERYCE
POŚWIĘCONY BADANIU NAJNOWSZEJ HISTORII POLSKI

BIULETYN

ROK LIX (59) NUMER JUBILEUSZOWY

STYCZEŃ 2003 - PAŹDZIERNIK 2003

JÓZEF PIŁSUDSKI INSTITUTE OF AMERICA
FOR RESEARCH IN THE MODERN HISTORY OF POLAND, INC.

(English Summary - page 44)

A NOT-FOR-PROFIT EDUCATIONAL INSTITUTION
(CONTRIBUTIONS ARE DEDUCTIBLE FOR INCOME TAX PURPOSES - 501(c)(3))

180 SECOND AVENUE, NEW YORK, NY 10003
tel. 212 505-9077, fax 212 505-9052, e-mail info@pilsudski.org

BIULETYN

ROK LIX (59)

STYCZEŃ 2003 - PAŹDZIERNIK 2003

Numer Jubileuszowy

60-lecia Instytutu Józefa Piłsudskiego w Ameryce

1943 - 2003

Galeria Instytutu

180 SECOND AVENUE, NEW YORK, NY 10003
tel. 212 505-9077, fax 212 505-9052, e-mail info@pilsudski.org

Rada Instytutu Piłsudskiego

*Ewa Babiarz
Andrzej Beck
Danuta Cisek
Iwona Drag Korga
Jacek Gałzka
Dr Magda Kapuścińska
Janusz Krzyżanowski
Prof. John Micgiel
Dr Stanisław Milewski
Stanisław Świdorski
Prof. Piotr Wandycz
Dr Marek Zieliński*

Zarząd Instytutu

*Prezes – Jacek Gałzka
Wiceprezes – Andrzej Beck
Wiceprezes – Danuta Cisek
Sekretarz Zarządu – Ewa Babiarz
Wicedyrektor i Skarbnik – Iwona Drag Korga*

Wolontariusze

*Anna Maciejewska Dyba, Krzysztof Langowski,
Ryszard Ostrzycki, Jadwiga Pietraszewska, Beata Pociask,
Anita Świąteczak, Andrzej i Alicja Ziobroń.*

Instytut jest otwarty dla korzystających w poniedziałek, wtorek i środę od 10 rano do 17. Biuro czynne od poniedziałku do piątku w godzinach od 9 rano do 17.

Na okładce plakietki z popiersiem Józefa Piłsudskiego autorstwa Józefa Aumiller, dar Marszałka Sejmu RP, Marka Borowskiego.

Okładkę projektowała *Monika Dyba.*

Drogi Przyjacielu Instytutu,

60-lecie Instytutu (1943-2003) jest okazją do refleksji na temat przyszłości Instytutu. Obchodzimy tę rocznicę nie tylko by uczcić naszych założycieli, pokolenie patriotów zrzeszonych wokół postaci i legendy Józefa Piłsudskiego, ale również by przypomnieć Polonii o ważnej instytucji, która musi w przyszłości opierać się na opiece nowego pokolenia polskich patriotów.

Dzisiaj Instytut jest prężną i cenną instytucją, centrum kultury polskiej i ośrodkiem badań najnowszej historii Polski. Posiada bibliotekę liczącą 22,000 tytułów oraz piękną galerię, w której zgromadzono 200 polskich obrazów. Mamy wartościowe zbiory fotografii, medali, znaczków, map, odznaczeń wojskowych i cennych pamiątek związanych z wybitnymi Polakami. Nowa, dwujęzyczna strona internetowa umożliwi kontakty z historykami i badaczami na całym świecie. Zbiór naszych archiwów historycznych, drugi co do wielkości w Stanach po Instytucie Hoovera w Kalifornii, jest dzisiaj modernizowany dzięki pomocy polskich instytucji rządowych, prywatnej Fundacji Na Rzecz Nauki w Warszawie i amerykańskich fundacji: Kościuszkowskiej i Jurzykowskiej.

Instytut jest ośrodkiem studiów historycznych, gdzie specjalny nacisk kładzie się na prostowanie błędów historycznych, powstałych podczas okupacji niemieckiej, sowieckiej i rządów komunistycznych. Dzięki wspaniałej pomocy Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych i archiwistów z Polski: Pawła Pietrzyka i Doroty Kotowicz, informacje o zbiorach Instytutu są dostępne w ogólnopolskiej bazie archiwalnej IZA i SEZAM.

Od samego początku Instytut współpracuje z Polakami i Amerykanami polskiego pochodzenia, z różnych generacji, dla dobra Polski; dumą Instytutu jest nasze grono wolontariuszek i wolontariuszy. Dla wszystkich jest u nas miejsce i zajęcie. Tak było, jest i będzie.

Instytut utrzymuje się głównie z zapisów testamentowych generacji wojennej oraz pomocy donatorów. Rada Instytutu Piłsudskiego postanowiła zwrócić się do członków i przyjaciół, którzy znają Instytut i jego historię o pomoc w zbudowaniu „endowment fund.” Jest to jedyna droga zapewnienia niezależności dla Instytutu.

Instytut rozpoczyna kampanię gromadzenia funduszy na przetrwanie. Temu służy między innymi stworzenie Legionu Honorowego Dobroczyńców Instytutu, o którym napiszę osobno do naszych członków i przyjaciół.

Dziękujemy wszystkim naszym dobroczyńcom, członkom i sympatykom za wszelką pomoc. Wszyscy możemy być dumni z Instytutu i jego roli w życiu Polski i Stanów Zjednoczonych.

Z poważaniem,

Jacek Gałązka
Prezes

Instytut Józefa Piłsudskiego w 60-tą rocznicę swego powstania

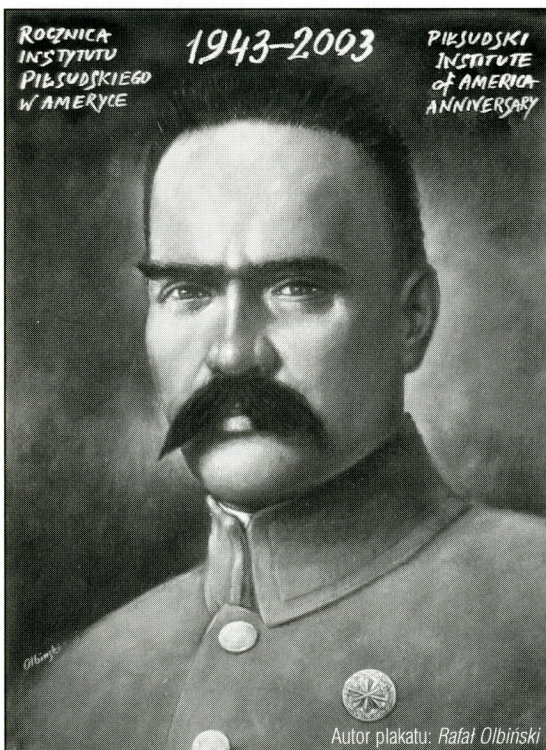
– Krzysztof Langowski

Historycy zajmujący się dziejami najnowszymi, szczególnie zaś w PRL nigdy nie narzekali na zbytnią obfitość materiałów źródłowych. Rozproszone po archiwach, często zdekompletowane lub zwyczajnie niedostępne bywały tropione i wydobywane na światło dzienne niekiedy dzięki wręcz detektywistycznym zabiegom. Niedomogi badawcze i zwielokrotnie wykrzywienia cenzuralne w olbrzymim stopniu wycisnęły swe piętno na opracowaniach i podręcznikach szkolnych. Wręcz fałszywy, zakłamany obraz naszej najbliższej przeszłości atakował potoczną świadomość historyczną społeczeństwa, chronioną jedynie rodzinną tradycją lub literaturą, która docierała wąskim strumieniem z emigracji.

Odkłamywanie czasów, w których rodziła się i trwała II Rzeczypospolita, lat II wojny światowej i powojennej, PRL-owskiej rzeczywistości jest niezbędne i w pełni aprobowane przez zdecydowaną większość historyków. W tej pracy odpowiedzialności za wypowiedziane i pisane słowa towarzyszyć musi rzetelność

badawcza, dopingująca do sięgania po zasoby źródłowe wszędzie tam, gdzie się one znajdują. Historyk zajmujący się najnowszymi dziejami Polski nie może więc ominąć Instytutu Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku.

Placówka ta została powołana do życia sześćdziesiąt lat temu przez grupę najbliższych współpracowników Marszałka, którzy znaleźli się w wyniku działań wojennych w Stanach Zjednoczonych, a jej powołanie zbiegło się z wiadomością o śmierci generała Władysława Sikorskiego. Premier rządu emigracyjnego i Wódz Naczelny cieszył się

sympatią zdecydowanej części społeczeństwa i wojska. Z jego osobą wiązano nadzieję na odzyskanie niepodległości. Sam Sikorski krytycznie oceniał okres rządów piłsudczykowskich, a z drugiej strony firmował politykę ugody w stosunkach ze stalinowską Rosją, czego wyrazem był układ Sikorski-Majski z 30. lipca 1941 roku. Jego śmierć była wstrząsem dla wielu Polaków. Odejście gen. Sikorskiego ze sceny politycznej spowodowało zmianę podejścia do stosunków polsko-sowieckich i zagadnienia miejsca Polski w obozie sprzymierzonych.

W dniach 3 i 4 lipca 1943 roku, w Nowym Jorku w Hotelu Washington odbyło się II Walne Zgromadzenie Komitetu Narodowego Amerykanów Polskiego Pochodzenia (KNAPP). Do zebranych uczestników, znanych działaczy polonijnych, jak: Franciszek Januszewski, wydawca *Dziennika Polskiego* z Detroit, Maksymilian Węgrzynek, wydawca *Nowego Świata* z Nowego Jorku, Lucjan Kupferwasser i W. Skubikowski z Chicago dołączyli polscy uchodźcy wojenni, którzy przed wrześniem 1939 roku zajmowali w Polsce odpowiedzialne stanowiska państwowe i polityczne: Henryk Floyar-Rajchman, były minister przemysłu i handlu, Ignacy Matuszewski, były poseł na Węgrzech i minister skarbu oraz Wacław Jędrzejewicz, były minister oświaty. Ci trzej ministrowie zajmowali się we wrześniu 1939 roku transportem Funduszu Obrony Narodowej i polskiego złota na Zachód, a później kiedy rząd Sikorskiego i władze wojskowe pragnęły odsunąć piłsudczyków na margines życia politycznego i odmówiono im nawet przyjęcia do wojska, zdecydowali się na emigrację do Stanów Zjednoczonych. W swoim postępowaniu odwoływali się oni do myśli politycznej Piłsudskiego, a powołując do życia 4 lipca, w drugim dniu trwania kongresu KNAPP-u nowojorski Instytut nawiązywali do tradycji utworzonego w 1923 roku w Warszawie Instytutu Badania Najnowszej Historii Polski, który w kilka miesięcy po śmierci marszałka w 1936 roku został przekształcony w Instytut jego imienia. Założyciele nowojorskiej placówki dostrzegali wówczas także pilną potrzebę gromadzenia dokumentów

Od lewej strony stoją: Henryk Kogut, Ignacy Matuszewski, Władysław Cytacki, Jan Zygmunt Dodatko.

dotyczących tak przełomowego okresu, jakim była druga wojna światowa. W okresie lata tegoż samego roku Wacław Jędrzejewicz objechał wiele ośrodków, w których znajdowały się większe skupiska Polaków, wygłaszając odczyty, przedstawiając cele i założenia powstałego Instytutu, werbując członków. Akcja ta miała również na celu powiązanie niepodległościowych środowisk polskich oraz zachętę do gromadzenia i nadsyłania materiałów archiwalnych. Zaowocowała zaś zbiorem ciekawych dokumentów dotyczących wszystkich frontów II wojny światowej, działalności środowisk polskich we Francji, Wielkiej Brytanii i na Bliskim Wschodzie, oraz licznych książek.

Za główny cel postawiono sobie natychmiastową rekonstrukcję, po zakończeniu działań wojennych, Instytutu Józefa Piłsudskiego w Warszawie. Niestety konferencja jałtańska przesądziła losy kraju i narodu polskiego. Sytuacja ta zmusiła zarówno twórców Instytutu jak i jego zarząd do prowadzenia stałej i niezależnej placówki naukowo-badawczej, zajmującej się nie tylko gromadzeniem i porządkowaniem dokumentacji historycznej, ale i popularyzowaniem prawdziwej, niezafałszowanej wiedzy o Polsce i jej historii najnowszej. Zadanie było naprawdę ambitne, zwłaszcza, że ta garstka ludzi o zdecydowanie ideowym obliczu, znajdującym już swój wyraz w samej nazwie Instytutu, nie mogła liczyć na pomoc emigracyjnego rządu polskiego w Londynie, na którego czele po śmierci generała Sikorskiego stanął Stanisław Mikołajczyk. Tak więc od pierwszych dni opierał Instytut swoje działanie wyłącznie na wsparciu finansowym, jakiego udzielali mu działacze polonijni oraz na składkach członkowskich, a także na dotacjach niektórych członków. Od końca lat czterdziestych, kiedy zaniknęła działalność KNAPP, działania i wypowiedzi ludzi związanych z Instytutem były postrzegane jako wskazówki dla środowisk niepodległościowych. Ludzie ci tworzyli nader spójne środowisko, które wierne spuściźnie Piłsudskiego, negowało jakiegokolwiek kompromisy w kwestii niepodległości Polski. Środowisko to nie akceptowało działalności premiera Stanisława Mikołajczyka, a później było konsekwentnie antykomunistyczne, odrzucając wszelkie kontakty z instytucjami PRL. Od 1943 roku ludzie związani z Instytutem oceniali negatywnie politykę realizowaną przez wielkie mocarstwa, oskarżając je o zdradę polskich interesów. Taka opcja polityczna i ideowa wpływała na pewne odosobnienie Instytutu, zwłaszcza w latach 60 i 70, ponieważ znaczna część Polonii amerykańskiej, w różny sposób starała się utrzymywać kontakt zarówno z władzami Ludowej Polski, jak też i odwiedzać kraj, z którego pochodzili.

Od pierwszych lat swego istnienia borykał się Instytut z wieloma problemami, w szczególności z finansowymi, starając utrzymać się przy życiu i kontynuować jednocześnie swe statutowe założenia. Jeśli przetrwał on ten trudny czas, to była to jedynie zasługa założycieli i kierownictwa Instytutu, którzy bezinteresownie ofiarowali swój czas i pracę od chwili jego powstania. Należałoby tu wspomnieć chociaż niektórych założycieli, prezesów i dyrektorów: Franciszka Januszewskiego, Ignacego Matuszewskiego,

Maksymiliana Węgrzynka, Wacława Jędrzejewicza, Mariana Chodackiego, Adama Koca, Stefana Łodzieskiego, generała Wincentego Kowalskiego, Henryka Floyar-Rajchmana, a w latach późniejszych m.in: Michała Budnego, Tadeusza Pawłowicza, Czesława Karkowskiego, Stanisława Jordanowskiego, Andrzeja Becka, Jerzego Prusa, Janusza Ciska, a obecnie Jacka Gałązkę. Dzięki ich niezłomnej energii, pracy i poświęceniu oraz osobistemu wsparciu finansowemu, a także organizowaniu akcji przynoszących skromne dochody zawdzięcza Instytut swe przetrwanie. Jego działalność zaowocowała już we wczesnym okresie wydaniem lub poparciem wydania liczących się pozycji książkowych oraz rozpoczęciem katalogowania rosnących w szybkim tempie zbiorów. W 1949 roku biblioteka Instytutu liczyła już 2500 książek, a kartoteka czasopism dochodziła do 800 tytułów. Wciąż napływały także wartościowe archiwa z placówek dyplomatycznych Rzeczypospolitej Polskiej, zbiory własne różnych osobistości, a także dokumenty obrazujące ogromny wysiłek organizacyjny Polaków, którzy po zakończeniu wojny znaleźli się na terenie Niemiec Zachodnich. Instytut posiada m.in. zbiór nagrań osób, które ocalały z sowieckich łagrów i nagrania wywiadów z osobami odgrywającymi istotną rolę w życiu politycznym, np. ze Stefanem Korbońskim czy Jerzym Jurem-Lerskim. Znajdują się tu także materiały i dokumenty przekazane przez osoby zmarłe na emigracji, np. przez znanego historyka Władysława Pobóg-Malinowskiego, który zmarł we Francji, ale swoje archiwum zdeponował w Nowym Jorku.

Wielkie i jedyne w swoim rodzaju zbiory archiwalno-biblioteczne Instytutu, materiały źródłowe, nieosiągalne w kraju ani w innych zbiorach za granicą przyciągały i nadal przyciągają licznych gości, którzy mogli korzystać ze zgromadzonych tu dokumentów: profesorów, studentów, doktorantów, którzy znajdowali tu materiały do swoich prac magisterskich i rozpraw naukowych, a także publicystów polskich i amerykańskich. Wobec olbrzymiej ilości drukowanych fałszerstw i ataków na Polskę, korzystanie ze zbiorów Instytutu przez publicystów i pisarzy różnych narodowości było i jest nadal niezmiernie ważne. Wśród szerokiej rzeszy naukowców poszukujących dokumentów w Instytucie, a także korzystających z rad i wskazówek jego kierownictwa byli: Amerykanie, Anglicy, Białorusini, Niemcy, Duńczycy, Japończycy, Litwini, Ukraińcy i inni, dla których zbiory tej placówki zawsze stoją otworem.

Członkowie Instytutu już w latach czterdziestych nawiązali stały kontakt z ludźmi, którzy byli bliscy ideowo środowisku niepodległościowemu, np. z profesorem Henrykiem Wereszyckim, który redagował przed wojną X tom *Pism Zbiorowych Józefa Piłsudskiego*. Podejmowano też wówczas starania, aby umożliwić wyjazd z Polski byłemu premierowi Kazimierzowi Świtalskiemu i płk Wacławowi Lipińskiemu (zamordowanemu później w więzieniu we Wronkach). Do kraju wysyłano wydawnictwa i materiały Instytutu. Jednym z odbiorców był wówczas prof. Stanisław Płoski. Kontakty te zostały zerwane pod koniec lat czterdziestych. Wznowiono je dopiero po roku 1956, gdy z Polski można było wyjechać na Zachód. Zaczęli wówczas do Instytutu napływać

stypendyści polscy różnych fundacji amerykańskich, a także Fundacji Kościuszkowskiej. Zaczęto „wyławiać” naukowców myślących samodzielnie, gotowych przedstawić w kraju dzieje II Rzeczypospolitej bez „otoczki ideologicznej”. Jednakże możliwości naprawdę szerokiego oddziaływania na kraj pojawiły się dopiero w latach 70 i 80, gdyż Instytut stworzył wówczas własny program stypendialny, dzięki któremu starano się promować młodych ludzi o niedużym jeszcze dorobku naukowym, należących do różnych, ale niekomunistycznych ugrupowań politycznych. Ludzie ci nie mieliby niewątpliwie najmniejszej szansy uzyskać stypendium w innym miejscu. W oparciu o materiały zgromadzone w tej Placówce powstały dzięki temu liczne prace magisterskie, doktoraty lub publikacje książkowe i artykuły.

Jednocześnie Instytut starał się i stara nadal publikować wiarygodne źródła dotyczące najnowszej historii Polski. Przykładem tego rodzaju działalności były wydane po angielsku dokumenty, np. *Poland in the British Parliament* (tomy 1-3) napisane przez Wacława Jędrzejewicza, wspomnienia byłego ambasadora RP w Paryżu Juliusza Łukasiewicza i byłego ambasadora RP w Berlinie Józefa Lipskiego. Należy tu także przypomnieć dorobek naukowy związanych z Instytutem, a publikujących po angielsku profesorów: M. Kamila Dziewanowskiego, Janusza K. Zawodnego, Stanisława Blejwasa, Piotra Wandycza, Anny Cienciąły i Tytusa Komarnickiego. Jednocześnie w Londynie i Nowym Jorku kontynuowano wydawanie rocznika *Niepodległość*, który zaczął ukazywać się jeszcze przed wojną w Warszawie. Powszechnie znane są min. książki zmarłego 30 listopada 1993 roku, prof. Wacława Jędrzejewicza: *Kronika życia Józefa Piłsudskiego* (2 tomy), Wacława Jędrzejewicza i Janusza Ciska: *Kalendarium życia Józefa Piłsudskiego* (3 tomy), a także Józefa Herzoga: *Krzyż Niepodległości wspomnienia ze służby w Legionach*, Juliusza Targowskiego: *Wspomnienia*.

W Instytucie prowadzona jest nadal bogata działalność wystawiennicza i odczytowa. Gośćmi byli min: Wojciech Ziemiński, Marian Gołębiowski,

Wyjazd na Konferencję Pokojową w San Francisco w 1945 roku delegacji Komitetu Narodowego Amerykanów Polskiego Pochodzenia; Od strony lewej siedzą: Franciszek Januszewski, Wacław Jędrzejewicz, Lucjan Kupferwasser, Walenty Porański, Ignacy Matuszewski, Franciszek Piech, Wacław Gawroński.

Janusz Onyszkiewicz, Anna Walentynowicz, Piotr Naimski, Włodzimierz Suleja, Andrzej Nowak, Norman Davies, Janusz K. Zawodny, Juliusz Łukasiewicz, Grażyna Jonkajtys-Luba i inni.

Od 1989 roku Instytut Józefa Piłsudskiego stał się oficjalnie uznaną placówką w kraju, o szacunku jakim się cieszy, świadczą wizyty najwyższych władz państwowych. W 1991 gościł tu podczas swej wizyty w Stanach Zjednoczonych prezydent Lech Wałęsa. W 1992 roku wizytował zaś Instytut urzędujący wówczas premier Rządu RP Jan Olszewski.

Dzięki zaistniałym w kraju zmianom powstała możliwość podjęcia współpracy z działającymi tam instytucjami. Są to m.in. Biblioteka Narodowa, Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu, Uniwersytet Jagielloński oraz Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego. Dzięki np. przeprowadzeniu w drugiej połowie lat 90-tych kompleksowego porządkowania zgromadzonych w Instytucie czasopism okazało się, że jest tam bardzo interesujący zbiór dubletów, który dzięki temu postanowiono przekazać do kilku placówek amerykańskich, polskich a nawet do niemieckiego uniwersytetu w Dusseldorfie. Liczne dublety książkowe znalazły swe miejsce nawet w wielu bibliotekach regionalnych, np. w Bytomiu, Słupsku, Kielcach, Rzeszowie. Za pośrednictwem wydawcy *Przeglądu Wschodniego* redaktora Jana Malickiego zawędrowały także i na Kresy, gdzie znalazły się w polonijnych szkołach i czytelnich.

Niezmiennie od panujących koniunktur politycznych i wynikającej z nich oficjalnej atmosfery otaczającej działalność Instytutu, był on i jest nadal placówką promieniującą polskością. Ciągle bardzo skromne podstawy finansowe powodują, że prace tej placówki w dużej mierze opierają się na pracy wolontariuszy, wśród których wymienić należy przede wszystkim: Annę Maciejewską-Dybę, Beatę Pociask, Jadwigę Pietraszewską, Andrzeja Ziobronia.

Prowadzone obecnie przygotowania rocznicowe Instytutu, czynione są w momencie, gdy po raz pierwszy w historii tej placówki, Polska zaczęła wspierać jej działalność. Stało się tak dzięki pomocy Naczelnej Dyrekcji Archiwów

Maksymilian Węgrzynek
w redakcji „Nowy Świat”.

Państwowych w Warszawie, do której w roku 2000 zwróciły się władze Instytutu z prośbą o pomoc w modernizacji archiwum nowojorskiego. W odpowiedzi nadeszła oferta współpracy, zaaprobowana przez profesor Darię Nałęcz, w ramach której przez kolejne trzy lata – dzięki grantom uzyskanym z Fundacji Kościuszkowskiej – są przysyłani wykwalifikowani archiwiści z Polski. Podczas wstępnego miesięcznego pobytu na przełomie listopada i grudnia 2001 roku przedstawicielka NDAP w Warszawie, Anna Krochmal dokonała szczegółowego rozpoznania potrzeb i opracowała wskazówki do planu pracy dla archiwistów z Polski. Prace merytoryczne nad opracowaniem i skomputeryzowaniem zbiorów zostały poprzedzone modernizacją pomieszczenia archiwalnego, w którego sfinansowaniu dopomogła Fundacja na Rzecz Nauki Polskiej. Kolejnym etapem kontynuowanych prac jest ewidencjonowanie zbiorów przy pomocy komputerowej bazy danych SEZAM, udostępnionej nieodpłatnie, na zasadzie umowy z NDAP. Z bazy tej korzystają wszystkie archiwa państwowe w Polsce oraz Polski Instytut Naukowy i Stowarzyszenie Weteranów Armii Polskiej mające swe siedziby w Nowym Jorku. Pierwszy etap realizacji przyjętego programu rozpoczął w styczniu 2002 roku Paweł Pietrzyk z archiwum w Łodzi, a obecnie kontynuuje je Dorota Kotowicz z archiwum w Bochni.

Inauguracja rocznicowych obchodów nastąpiła już w Instytucie 29-go marca 2003 roku podczas spotkania, które zostało uświetnione zorganizowaną przez Andrzeja Ziobronia wystawą pt. „Józef Piłsudski w znaczkach polskich”. Wyeksponował on na niej fragment prywatnych zbiorów Alfreda Szebla z Chicago. Na początku czerwca podczas dorocznego zjazdu Polskiego Instytutu Naukowego w Montrealu na uniwersytecie McGill odbyło się oddzielne seminarium poświęcone obchodom rocznicowym Instytutu. W sesji prowadzonej przez prof. Juliusza Łukasiewicza wzięli udział, prezes Instytutu Jacek Gałązka, wiceprezes Andrzej Beck, prof. Piotr Wandycz i prof. Anna Cienciała. Kilka dni później 12-go czerwca 2003 roku rocznicy Instytutu została poświęcona konferencja na Zamku Królewskim w Warszawie, której towarzyszyła okolicznościowa wystawa. Została ona zorganizowana przez działające prężnie od kilku lat Towarzystwo Przyjaciół Instytutów Józefa Piłsudskiego Zagranicą w Warszawie. W sesji prowadzonej przez dr Andrzeja Kunerta udział wzięli: Marek Gałęzowski, prof. Paweł Samuś, dr Janusz Cisek, dr Piotr Semków, Krzysztof Langowski, dr Arkadiusz Adamczyk, dr Piotr Kardela, dr Sławomir Cenckiewicz, Paweł Pietrzyk.

Na zakończenie pragnąłbym przypomnieć jak ważny powinien być szacunek do naszej historii, o której zachowanie należy wciąż dbać. Dlatego nie wyrzucamy pamiątek rodzinnych, dokumentów, które mogą posłużyć do odtworzenia i utrwalenia przeszłości. Kontaktujmy się w tej sprawie z polskimi instytucjami archiwalnymi i historycznymi, w tym także z Instytutem Józefa Piłsudskiego.

Założyciele Instytutu

Henryk Floyar-Rajchman (1983 – 1951)

Początkowo kształcił się w Warszawie, a od 1911 r. w Krakowie, gdzie ukończył szkołę realną. Od 1913 r. należał do Związku Strzeleckiego. Po wybuchu I wojny światowej służył w 5 pułku piechoty Legionów, a po kryzysie przysięgowym (1917) w POW. Jako kapitan wziął udział w wojnie polsko-bolszewickiej w sztabie 1 Dywizji Piechoty Legionów. Po wojnie ukończył Wyższą Szkołę Wojenną i w latach 1928-1931 był attaché wojskowym RP w Tokio. Posiadał stopień podpułkownika. Od 1933 do 1935 r. wiceminister i minister przemysłu i handlu. Poseł do Sejmu RP. We wrześniu 1939 r. brał udział w ewakuacji polskiego złota. We Francji został przeniesiony do rezerwy. W 1941 r. przybył do Nowego Jorku. Rok później przygotowywał zjazd Związku Obrony Narodowej im. Józefa Piłsudskiego. W 1943 r. był współzałożycielem Instytutu Józefa Piłsudskiego, od 1944 r. wchodził w skład Rady Instytutu, w latach 1947-1951 był jego wiceprezesem.

Franciszek Januszewski (1886 – 1953)

Od 1905 r. działał w Polskiej Partii Socjalistycznej. Będąc zagrożony aresztowaniem w 1907 r. wyemigrował do USA. Włączył się do prac „Sokoła”, początkowo w Cleveland (Ohio), gdzie ukończył Business College, a po 1912 r. działał w Chicago w Komitecie Obrony Narodowej. Od 1912 r. mieszkał w Detroit. W 1913 r. rozpoczął pracę jako agent ogłoszeniowy w „Dzienniku Polskim”, którego z czasem stał się właścicielem (1930). Znacznie przyczynił się do rozwoju pisma. Po wybuchu II wojny światowej czynił starania na rzecz obrony niepodległości Polski. Należał do inicjatorów nowojorskiego zjazdu Związku Obrony Narodowej im. Józefa Piłsudskiego (1942), po którym został wiceprezesem a następnie prezesem Komitetu Narodowego Amerykanów Polskiego Pochodzenia (do 1946). Był współzałożycielem i przewodniczącym Komisji Organizacyjnej Instytutu Józefa Piłsudskiego (1943), ofiarnie wspierając go finansowo. Został też pierwszym jego prezesem (1943-1944). Powtórnie wybrany na tę funkcję w 1951 r., piastował ją aż do nagłej śmierci w 1953 r.

Wacław Jędrzejewicz (1893 – 1993)

Po ukończeniu w 1912 r. gimnazjum w Warszawie rozpoczął studia rolnicze na Uniwersytecie Jagiellońskim. W 1913 r. wstąpił do Związku Strzeleckiego. Był współorganizatorem Polskiej Organizacji Wojskowej (1914-1915), należał do jej Komendy Naczelnej. W 1915 r., w składzie batalionu warszawskiego, wyruszył do 5 pułku piechoty I Brygady Legionów. W 1917 r. został aresztowany przez Niemców i wraz z innymi członkami POW więziono go w Modlinie. Od listopada

1918 r. służył w Oddziale II Sztabu Generalnego WP. Podczas wojny 1920 r. w stopniu kapitana został szefem oddziału II sztabu Armii Rezerwowej gen. Sosnkowskiego. Uczestniczył w rokowaniach pokojowych w Rydze w 1921 r. W latach 1925-1928 był attaché wojskowym, a następnie chargé d'affaires RP w Tokio. Po powrocie do Polski został dyrektorem departamentu MSZ (1928-1933), wiceministrem skarbu (1933-1934) i ministrem wyznań religijnych i oświecenia publicznego (1934-1935). W kampanii wrześniowej ratował skarb FON, który następnie przewiózł do Francji. Mimo usilnych zabiegów nie został przyjęty do tworzącego się we Francji wojska. Od 1941 r. przebywał w USA. Był inicjatorem powołania i pierwszym dyrektorem Instytutu Józefa Piłsudskiego (1943-1948). W roku 1948 został zatrudniony na Wellesley College, gdzie wykładał literaturę i język rosyjski, a od 1958 r. w Ripon College. Po przejściu na emeryturę w 1963 r. wrócił do Nowego Jorku i całkowicie poświęcił się Instytutowi, w którym był dyrektorem (1963-1964), sekretarzem zarządu (1971), wiceprezesem (1972-1976) i prezesem (1977-1978). W 1992 r. prezydent RP awansował go do stopnia generała brygady. Był wieloletnim redaktorem „Niepodległości” i autorem licznych prac historycznych.

Lucjusz Kupferwasser (1888 – 1983)

Za udział w strajku szkolnym w 1905 r. został relegowany ze szkoły. Zagrożony aresztowaniem wyemigrował w 1910 r. do USA, gdzie początkowo osiedlił się w Cleveland (Ohio). Włączył się do działalności Związku Narodowego Polskiego i Komitetu Obrony Narodowej (w tym ostatnim był sekretarzem finansowym). Po przystąpieniu Stanów Zjednoczonych do I wojny światowej zgłosił się jako ochotnik do armii amerykańskiej, w której służył jako mechanik lotniczy. Na froncie zachodnim uległ silnemu zatruciu gazami bojowymi. Po powrocie do USA mieszkał w Cleveland, Detroit, a od 1935 r. w Chicago. Działał w Lidze Morskiej i Kolonialnej oraz Radzie Polonii Amerykańskiej. Po wybuchu II wojny światowej był jednym z inicjatorów utworzenia Komitetu Narodowego Amerykanów Polskiego Pochodzenia (od 1945 r. piastował urząd jednego z dyrektorów). W lipcu 1943 r. był współzałożycielem a od października 1944 r. członkiem Rady Instytutu. W 1978 r. został Członkiem Honorowym Instytutu Józefa Piłsudskiego. Należał do najofiarniejszych członków Instytutu, wielokrotnie pomagając go poważnymi donacjami.

Stefan Łodzieski (1882 – 1951)

W 1902 r. przybył do Stanów Zjednoczonych i osiadł w Lakewood (Ohio). Od 1911 r. prowadził własną piekarnię, którą z czasem rozwinął w sieć sklepów „Lakewood Bakery”. Działał w Komitecie Obrony Narodowej. Po zakończeniu I wojny światowej wspierał stowarzyszenie Polish Welfare

Association, wydatnie wspomagając nowych emigrantów. Był jednym z głównych organizatorów Komitetu Narodowego Amerykanów Polskiego Pochodzenia, piastował funkcję jednego z dyrektorów organizacji. W 1943 r. został skarbnikiem, a w latach 1946-1951 był wiceprezesem KNAPP. Należał do założycieli Instytutu Józefa Piłsudskiego w 1943 r. Od grudnia tego roku był Członkiem Dożywotnim Instytutu, a w latach 1944-1951 jego prezesem. Parokrotnie wspomagał Instytut większymi donacjami.

Ignacy Matuszewski (1891 – 1946)

Po ukończeniu w 1911 r. gimnazjum studiował między innymi filozofię na Uniwersytecie Jagiellońskim, architekturę w Mediolanie i prawo w Dorpacie. Od 1914 r. służył w armii rosyjskiej, gdzie awansował od chorążego do sztabkapitana. W toku walk był dwukrotnie ranny. W 1917 r. należał do organizatorów Zjazdu Wojskowych Polaków w Petersburgu, a następnie służył w I Korpusie Polskim gen. Dowbór-Muśnickiego. W 1918 r., wobec kapitulacji gen. Dowbora przed Niemcami, należał do organizatorów nieudanego zamachu stanu w Korpusie. Następnie służył w Komendzie Naczelnej POW w Kijowie. Po odzyskaniu niepodległości, w stopniu majora, pracował między innymi w II Oddziale Naczelnego Dowództwa, którego w 1920 r. został szefem. Uczestniczył w pracach delegacji pokojowej w Rydze. Pułkownikiem został mianowany w 1924 r. W latach 1924-1926 był attaché wojskowym RP w Rzymie, 1928-1929 posłem RP w Budapeszcie i do 1931 r. ministrem skarbu. We wrześniu 1939 r. kierował ewakuacją polskiego złota. We Francji, mimo deklaracji złożenia stopnia oficerskiego, nie został przyjęty do formującego się Wojska Polskiego. W 1941 r. przybył do Nowego Jorku. Należał do inicjatorów powołania Komitetu Amerykanów Polskiego Pochodzenia i Instytutu Józefa Piłsudskiego, którego w latach 1944-1946 był wiceprezesem. Był wybitnym publicystą.

Ignacy Nurkiewicz (1887 – 1972)

W 1900 r. przybył do USA. Ukończył studia inżynierskie na Pratt Institute w Nowym Jorku. W 1920 r. założył wytwórnię wyrobów metalowych i gaśnic, która z czasem przekształciła się w jedną z największych firm tego typu w Stanach Zjednoczonych (Stop Fire). Udzielał się społecznie w wielu organizacjach polonijnych. Był m.in. wiceprezesem Komitetu Przeniesienia Pomnika Króla Władysława Jagiełły do Parku Centralnego na Manhattanie. W 1942 r. uczestniczył w zjeździe Związku Obrony Narodowej im. Józefa Piłsudskiego. W r. 1943 był współzałożycielem Instytutu Józefa Piłsudskiego, następnie pracował w Kongresie Polonii Amerykańskiej, gdzie był odpowiedzialny za sprawy imigracyjne (położył duże zasługi na rzecz pomocy uchodźcom w Niemczech – tzw. Displaced Persons). W latach 1949-1951 był skarbnikiem Instytutu Józefa Piłsudskiego. W 1954 r. został marszałkiem

Parady Pułaskiego. Następnie był wiceprezesem (1963-1964), skarbnikiem (1964-1965) i prezesem (1965-1966) Instytutu.

Maksymilian Węgrzynek (1892 – 1944)

Ukończył gimnazjum filologiczne w Mielcu. W Rudniku nad Sanem organizował oddział Związku Strzeleckiego. Tuż przed wybuchem wojny w 1914 r. przybył do Nowego Jorku. Będąc poddanym austriackim nie uzyskał zezwolenia na wyjazd do Legionów. Studiował następnie na Uniwersytecie Columbia. W 1922 r. został wydawcą, a w 1925 prezesem spółki wydającej „Nowy Świat”. Udzielał się w pracach społecznych, m.in. prowadził zbiórkę na Fundusz Obrony Narodowej, był wiceprezesem Fundacji Kościuszkowskiej. Po wybuchu II wojny światowej zaangażował się w działania na rzecz obrony niepodległości Polski. Był założycielem i pierwszym prezesem Komitetu Narodowego Amerykanów Polskiego Pochodzenia (1942). Należał do inicjatorów utworzenia Instytutu Józefa Piłsudskiego. W 1944 r., na zjeździe założycielskim, wybrano go wiceprezesem Kongresu Polonii Amerykańskiej.

Prezesi Instytutu Piłsudskiego:

- 1943 – 1944** **Franciszek Januszewski** (1886–1953) – więcej informacji w rozdziale *Założyciele*.
- 1944 – 1951** **Stefan Łodzieski** (1882–1851) – więcej informacji w rozdziale *Założyciele*.
- 1951 – 1953** **Franciszek Januszewski** – druga kadencja.
- 1954 – 1955** **Ignacy Nurkiewicz** (1887–1972) – więcej informacji w rozdziale *Założyciele*.
- 1955 – 1961** **Henryk Korab-Janiewicz** (1887–1971) – członek ZS i POW, uczestnik wojny 1920 r. Absolwent Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie. Od 1928 r. w USA. W 1940 r. prezes Rady Polonii Amerykańskiej na stan New Jersey.
- 1961 – 1962** **Władysław Bortnowski** (1891–1966) – oficer I Brygady i POW, uczestnik wojny 1920 r. Generał WP, dowódca armii „Pomorze” w 1939 r., jeńiec oflagów. Po wojnie założyciel i prezes Instytutu Józefa Piłsudskiego w Londynie. Od 1954 r. w USA, działał w Lidze Niepodległości Polski.

- 1962 – 1965 Henryk Korab-Janiewicz** – druga kadencja
- 1965 – 1966 Ignacy Nurkiewicz** – druga kadencja
- 1966 – 1969 Henryk Korab-Janiewicz** – trzecia kadencja
- 1969 – 1972 Wiesław Domaniewski** (1896–1992) – członek POW, uczestnik wojny 1920 r. Absolwent prawa Uniwersytetu Warszawskiego. W latach II wojny światowej doradca ekonomiczny rządu RP w Waszyngtonie. Od 1951 r. organizator Stowarzyszenia Polskich Kombatantów w USA.
- 1972 – 1977 Jan Fryling** (1891–1977) – absolwent prawa Uniwersytetu we Lwowie. Od 1922 r. pracownik MSZ, m.in. na placówkach w Japonii, Rumunii, Egipcie, Chinach i Indiach. Od 1956 r. w USA, m.in. pracował w nowojorskim oddziale radia Wolna Europa.
- 1977 – 1978 Waclaw Jędrzejewicz** (1893–1993) – więcej informacji w rozdziale *Założyciele*.
- 1978 – 1983 Tadeusz Pawłowicz** (ur. 1918) – ochotnik w kampanii wrześniowej, członek konspiracji, od 1940 r. żołnierz PSZ na obczyźnie (służył m.in. w 14 pułku ułanów Jazłowieckich). Absolwent nauk politycznych i ekonomii Uniwersytetu Saint Andrews w Szkocji. Od 1948 r. w USA, gdzie w latach 1950–1961 pracował w Komitecie Wolnej Europy. W latach 1961–1964 sekretarz generalny Komitetu Stanowienia.
- 1983 – 1993 Stanisław Jordanowski** (1914–1993) – absolwent prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego (1939), uczestnik kampanii wrześniowej i francuskiej (1940). Od 1943 r. w Wlk. Brytanii, a od 1951 w USA. M.in. wiceprezes American Title Insurance Company, wiceprezes Stowarzyszenia Polskich Kombatantów, jeden z dyrektorów Kongresu Polonii Amerykańskiej.
- 1993 – 1999 Andrzej Beck** (ur. 1926) – absolwent szkoły podchorążych artylerii w Szkocji (1945), żołnierz 4 pułku art. ppanc. W USA m.in. główny inżynier Waterbury Farrel (od 1958), dyrektor handlowy (1971–1977) i wiceprezes. Od 1983 r. prezes Eastport Trading w Cheshire.
- od 1999 Jacek M. Gałązka** (ur. 1924) – uczeń Korpusu Kadetów w Rawiczu, od 1942 r. w 2 pułku art. motorowej, z którym brał udział w walkach na szlaku 1 Dywizji Pancerniej. Ukończył studia ekonomiczne na Uniwersytecie w Edynburgu. Od 1952 r. w USA. Założyciel Polish Heritage Publications, wydawca literatury polskiej w języku angielskim.

Wspomnienia o Instytucie

Początki Instytutu

– Andrzej Beck

Patrząc się dzisiaj na uporządkowane archiwa Instytutu ułożone w kwasoodpornych teczkach, ustawione w nowo zakupionych regałach lub też podziwiając pięknie zaprojektowaną stronę internetową wracam pamięcią do lat czterdziestych do początków Instytutu Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku. Przypomina mi się małe pokoiki z biurkiem przy którym urzędował Wacław Jędrzejewicz (jeszcze wtedy nie profesor), mały korytarzyk w którym stało kilka szafek i kartotek, na ścianie wisiał kalendarz i fotografia Marszałka i to wszystko.

Początki były bardzo skromne. Na wszystko brakowało pieniędzy i często członkowie założyciele musieli się składać, żeby zapłacić czynsz.

O ile warunki były bardzo skromne to założyciele przedstawiali wielki potencjał. Pierwsza trójka dawnych legionistów i przedstawiciele przedwojennych rządów to Ignacy Matuszewski, Henryk Floyar Rajchman i Wacław Jędrzejewicz. Wśród nich zrodziła się inicjatywa stworzenia Instytutu. Do tej trójki dołączyła mała grupa kierowników starej Polonii. Byli to przede wszystkim Maksymilian Węgrzynek, wydawca „Nowego Świata” w Nowym Jorku, Stefan Łodzieski, przemysłowiec z Cleveland, Franciszek Januszewski, wydawca „Dziennika Polskiego” w Detroit. Pierwszym prezesem był Łodzieski a pierwszym dyrektorem (5 lat) był Jędrzejewicz. Potem kolejno Marian Chodacki i Damian Wandycz. Wiele pracy poświęcił Instytutowi Ignacy Nurkiewicz, przemysłowiec z New Jersey.

Z grupy założycieli najwybitniejszą postacią był Ignacy Matuszewski, były minister skarbu i były redaktor „Gazety Polskiej”, który miał świetne pióro i dzięki niemu Instytut wydał szereg doskonałych artykułów politycznych. Matuszewski też pisał na łamach „Nowego Świata”, gdzie jego artykuły piętnujące politykę Aliantów względem Sowietów zwróciły uwagę Waszyngtonu do tego stopnia, że „Nowy Świat” był cenzurowany.

Matuszewski bardzo wcześnie zrozumiał, że Polonia zawsze głosowała tylko na Demokratów i przez to nie była ceniona ani przez Republikanów ani przez Demokratów. Chcąc nadać Polonii większą siłę polityczną Matuszewski zaczął propagować wsparcie dla Republikanów.

Floyar Rajchman, wielki patriota a jednocześnie bardzo trudny i wybuchowy człowiek, był motorem Instytutu i kustoszem myśli piłsudczyków, a Wacław Jędrzejewicz potrafił połączyć zdolności publicystyczne Matuszewskiego z dynamiczną postacią Rajchmana i stworzyć z tego sprawnie działającą akcję polityczną połączoną ze zbieraniem i opracowywaniem materiałów dotyczących najnowszej historii Polski. Od samego początku Instytutu prowadził badania

naukowe, organizował odczyty i wydawał książki.

Powstanie Instytutu przyjęte zostało bardzo życzliwie przez te, nieliczne zresztą ośrodki starej Polonii, które rozumiały, a zwłaszcza odczuły potrzebę stworzenia placówki naukowej, której celem było strzeżenie prawdy historii narodu polskiego. Posypały się donacje, dary i składki członkowskie. Za pierwsze półtora roku istnienia dochody wynosiły około \$13,000. Ofiarnie przyczyniła się w tym względzie Stanisława Siemieradzka z Cleveland, M. Wegrzynek, F. Januszewski, zawsze ofiarny L.A. Kupferwasser z Chicago, niestrudzony w pomocy dla sprawy polskiej S. Łodziecki i wielu innych. Obok sum pieniężnych wpływały dary w postaci dokumentów, książek, kompletów pism, fotografii, co było odpowiednio zabezpieczane by mogło stanowić materiał dla pracy historyka.

Dzięki tej ofiarności Instytut rozwinął działalność wydawniczą w języku polskim i angielskim. I tak posuwała się cicha, lecz jak ważna praca Instytutu Józefa Piłsudskiego w Ameryce. W niesłychanie ciasnym i skromnym lokalu przy Czwartej Ave. mieściły się niezwykle cenne zbiory i materiały. Instytut Piłsudskiego stał się chlubą wysiłku Polonii, wysiłku stanowczo zbyt szczupłego na wielkie możliwości Polonii, ale jakże godnego i szlachetnego.

Instytut Piłsudskiego – wspomnienia

– Piotr Wandycz

Mija przeszło pół wieku od mego pierwszego kontaktu z Instytutem Józefa Piłsudskiego. Pod koniec 1951 przenieśliśmy się z Anglii do USA i zamieszkałem w Nowym Jorku. Mój ojciec, inż. Damian Wandycz, który był wysłany do Stanów Zjednoczonych w czasie wojny przez rząd polski w Londynie, był wówczas dyrektorem Instytutu. Wkrótce po moim przyjeździe zabrał mnie do małego i bardzo skromnego lokalu w którym Instytut miał swą siedzibę. O ile pamiętam, były to dwa pokoje, w których urzędował dyrektor i pomagał mu p. Kowalski pochodzący z tzw. starej emigracji. Był on niezwykle oddany sprawom polskim i Instytutowi i przychodził po godzinach swej pracy zarobkowej. Doradcą naukowym był prof. Oskar Halecki, archiwum zajmował się już chyba wtedy płk. Adam Koc.

Nie pamiętam kiedy nastąpiło rozpakowanie skrzyń zawierających archiwum, zwane belwederskim, które było istną kopalnią dla historyka zajmującego się okresem przed i po pierwszej wojnie światowej. Z punktu widzenia moich ówczesnych badań, szczególnie cenne były Akta Adjutantury Głównej Naczelnego Dowództwa za okres 1928-1922. Były w nich kapitalne materiały dotyczące wojny polsko-bolszewickiej, rozkazy i ordre de bataille bitwy warszawskiej, akta gen. Rozwadowskiego. Dla badacza polskiej polityki wschodniej i stosunków polsko-sowieckich niezwykle ważne były między innymi akta misji ukraińskiej i dokumenty dotyczące Litwy Środkowej.

Godziny jakie spędzałem, przeglądając tę dokumentację mijały szybko. Czasem prosiłem o jakiś komentarz czy naświetlenie płk. Koca, ale prędko ograniczyłem pytania do spraw najważniejszych. Płk. Koc będąc kopalnią wiadomości chętnie rozwijał swe uwagi do rozmiarów małego wykładu. Było to bardzo interesujące, ale hamowało badania archiwalne, na które miałem ograniczony czas. Wśród żyjących jeszcze wówczas osób, które były świadkami koronnymi tych wszystkich wydarzeń szczególną pozycję zajmował prof. Waław Jędrzejewicz, wykładający chyba do wczesnych lat sześćdziesiątych w Ripon College. Po przeniesieniu się do Nowego Jorku stał się on *spiritus movens* Instytutu. Jego *Kronika życia Józefa Piłsudskiego*, oparta w dużej mierze na materiałach z Instytutu stała się swoistego rodzaju bestsellerem. Szczególnie fascynowała ona ludzi w PRL, gdzie tego rodzaju publikacje nie były możliwe.

Zabezpieczenie zbiorów, a wiele dokumentów nie było już w najlepszym stanie nabierało szczególnej wagi. W 1968 roku, dwa lata po objęciu przeze mnie katedry historii Europy środkowo-wschodniej na Uniwersytecie w Yale, postanowiliśmy z prof. Jędrzejewiczem wykorzystać tę sytuację i zainteresować Uniwersytet archiwum belwederskim. Po stosunkowo krótkich negocjacjach między Instytutem a Yale, podpisana została umowa, w wyniku której Uniwersytet zgodził się sfinansować zmikrofilmowanie archiwum Adiutantury Generalnej Naczelnego Dowództwa. Yale zachował w swej bibliotece 35 rolek negatywów, około 40 000 dokumentów i przekazał pozytywy do Instytutu. Instytut zastrzegł sobie prawo kontroli nad udostępnianiem mikrofilmów badaczom. Konkretnie chodziło tu o robienie kserokopii dokumentów. Poza jednym wyjątkiem nadużycia zaufania Yale i Instytutu, system ten funkcjonował i funkcjonuje bardzo dobrze.

Uważaliśmy umowę z Yale za duży sukces i w szereg lat później zostały zmikrofilmowane następne zespoły między innymi ogromne archiwum Powstań Śląskich, tym razem koszta ponosił Instytut. Większość bezcennych zbiorów została w ten sposób zabezpieczona.

Kiedy porównuję warunki w jakich Instytut musiał egzystować w pierwszych dekadach swego istnienia z obecnymi, odczuwam (jako członek Rady Instytutu) satysfakcję z dokonanych osiągnięć. Są one wynikiem wydajnej i ofiarnej pracy wielu osób, z których tylko kilka otrzymywało bardzo skromne wynagrodzenie. Oczywiście w porównaniu z dobrze wyposażonymi i mającymi zapewniony byt ośrodkami naukowymi tego typu, Instytut Piłsudskiego stale zмага się z trudnościami finansowymi. Jego egzystencja i przyszłość zależy dziś tak jak przeszło pięćdziesiąt lat temu od determinacji utrzymania tej tak ważnej placówki. W okresie komunistycznym Instytut spełniał szczególną rolę jako ośrodek ukierunkowany na badania i publikacje dotyczące najnowszej historii Polski, ze szczególnym uwzględnieniem wkładu doń obozu Piłsudskiego. Dziś rola jego się zmieniła, ale znaczenie Instytutu jako niezależnej placówki archiwalnej i naukowej pozostało nadal.

Moja przygoda z Instytutem Piłsudskiego

– Magda Kapuścińska

Pamiętnego dnia – czwartego lutego 1979 roku – wylądowałam na lotnisku JFK w Nowym Jorku. Tego dnia opuściłam moją ojczyznę, nie wiedząc czy kiedyś będę mogła tam powrócić.

Musiałam wyjechać, aby być z moim mężem, Jankiem. Prześladowany w Polsce za walkę z komuną, po dziesięciu latach starań o paszport, wyjechał przed rokiem, aby pracować naukowo w New York University.

Przez pierwsze dni wędrowałam po Manhattanie, poznawałam to niezwykle miasto. Byłam nieco przerażona perspektywą przyszłego życia bez znajomości ludzi i języka. Pytałam siebie: „Co ja będę tu robić? Czy znajdę pracę? Kiedy zacznę mówić po angielsku?”. W Polsce miałam świetną posadę, pozostawiłam tam mamę, braci i przyjaciół.

Janek zauważył mój niepokój. Jak to on, zawsze potrafił coś wymyślić. I tak pewnego dnia oświadczył: „*Jutro pojedziesz metrem na Park Avenue przy 37 ulicy. Tam mieści się Instytut Piłsudskiego. Zgłosisz się do pana Wiesława Domaniewskiego. Rozmawiałem z nim wielokrotnie. To bliski kolega mojego wuja Witolda – w latach dwudziestych należeli razem do organizacji ZET. Przedstawisz się, powołasz się na mnie i poprosisz o zajęcie jako wolontariuszka.*” Będąc żoną słuchającą męża, następnego dnia udałam się do Instytutu.

Gdy otworzyłam drzwi zauważyłam przy biurku w sekretariacie ładną dystyngowaną panią, Zareme Bau, która przywitała mnie z uśmiechem i wprowadziła do ogromnej sali. Na ścianach zauważyłam wiele pięknych obrazów polskich malarzy. Pod ścianami stały wysokie szare szafy na dokumenty, a pośrodku pokoju znajdował się ogromny prostokątny stół dębowy. Widziałam osoby skupione nad układaniem starych dokumentów. Przy kolumnie w rogu pokoju przy dużym biurku siedziała uśmiechająca się do mnie starsza pani – to Anna Mars (nazywana panią Danusią) – wiceprezes i archiwista Instytutu. Następnie pani Zarema zaprowadziła mnie do obszernego pomieszczenia po lewej stronie głównej sali. Zobaczyłam dwóch panów. Pierwszy, z którym się przywitałam – to właśnie pan Wiesław Domaniewski – niski pan, z gęstymi białymi włosami, krzaczastymi wąsami i bystrzymi jasnymi oczami. Z drugiej strony biurka poderwał się szarmancko, wysoki, przystojny mężczyzna, całuje mnie w rękę i mówi: „*Michał Budny – Dyrektor Instytutu*”. Wszystko wskazywało na to, że już zaakceptowano mnie do pracy jako wolontariuszkę.

Tego dnia nie poznałam najważniejszej osoby – profesora Wacława Jędrzejewicza. Jego gabinet znajdował się na lewo od głównego holu. Dalej biblioteka, gdzie królowała pani Irena Wandycz. Nie spotkałam też wtedy prezesa Instytutu, Tadeusza Pawłowicza.

Już od pierwszych chwil polubiłam osoby spotkane w tej wspaniałej polskiej organizacji. Oddychałam atmosferą lat o których opowiadała mi Mama. Tylu

świątecznych ludzi tam poznałam. Niemal wszyscy z nich już odeszli, ale ciągle tkwią głęboko w mojej pamięci.

Kochany, lubiany i szanowany przez wszystkich profesor Waław Jędrzejewicz, nazywany przez wszystkich panem Profesorem. Najważniejszy autorytet w sprawach historii, a także w sprawach ludzkich. Był oficerem Pierwszej Brygady Legionów, ministrem, dyplomatą, pisarzem i nauczycielem akademickim. Pan Profesor to współzałożyciel, prezes, wieloletni dyrektor, dusza i przewodnik Instytutu. Żył przeszło sto lat do końca wykonując ogromną pracę dla Instytutu i Polski. Ksiądz Zembrzuski żegnając Go w czasie mszy żałobnej zacytował słowa kardynała Wyszyńskiego „*Mamy jedną ojczyznę i jej winni jesteśmy miłość, służbę, ofiarę, a nawet śmierć*”. Profesor Jędrzejewicz w swoim całym życiu wypełniał tę powinność.

Wiesław Domaniewski – to ówczesny skarbnik Instytutu, a przed wojną Kierownik Departamentu Skarbu Banku Polskiego. Potem zrozumiałam, że w dużej mierze dzięki niemu Instytut nie miał problemów finansowych. Potrafił on przekonywać osoby życzliwe Instytutowi (a było ich wtedy wiele), aby wspomagali finansowo tę placówkę i zapisywali dla niej w swoich testamentach pokaźne sumy.

Michał Budny – uroczy dżentelmen. Był pracownikiem służby dyplomatycznej, sekretarz Poselstwa Polskiego i ambasady w Waszyngtonie. To dzięki niemu nawiązaliśmy bliską współpracę z Instytutem Hoovera w ramach wzajemnej wymiany i uzupełniania zasobów archiwalnych.

Anna Mars – historyk sztuki. Brała udział w akcji rejestracji strat kultury polskiej w czasie wojny. Miała oko na wszystko i wiedziała najlepiej gdzie znaleźć dokument czy książkę.

Irena Wandycz – świetnie prowadziła bibliotekę. A roboty było co niemiara. Wtedy przynoszono do Instytutu mnóstwo różnych książek, które trzeba było segregować i katalogować.

Tadeusz Pawłowicz – ówczesny prezes Instytutu. Popierał nowe pomysły.

Profesor ze swoimi ulubionymi uczennicami – Magdą Kapuścińską i Moniką Thieme

Podjmował szybkie decyzje. Mieszka teraz na Florydzie, ale utrzymuje stały kontakt z Instytutem i jest członkiem Towarzystwa Przyjaciół Instytutów Józefa Piłsudskiego Zagranicą.

Zarema Bau – podpora Instytutu. To ona załatwiała wiele spraw związanych z codzienną działalnością tej organizacji takich, jak odpowiadanie na pytania dotyczące zbiorów, prowadzenie korespondencji, pilnowanie wpisów gości i darów czy opisów ważnych wydarzeń. A najważniejszy był jej uśmiech na powitanie pracowników i gości wchodzących do sekretariatu. Do dziś pamiętam jej serdeczną opiekę, której tak potrzebowałam w czasie pierwszych lat pobytu w Nowym Jorku.

Stanisław Jordanowski – adwokat, początkowo doradca prawny i późniejszy wieloletni prezes. Ciepły i mądry człowiek. Jego żona Zosia, była w czasie wojny cichociemną spadochroniarką. Jako wolontariusz przygotowywała katalog książek przeznaczonych na sprzedaż. Pan Jordanowski po przejęciu prezesury po Tadeuszu Pawłowiczu, kierował świetnie Instytutem. Współpracowało się z nim wspaniale. Był serdecznym i zawsze uśmiechniętym człowiekiem. Jego tragiczna śmierć latem 1993 roku wstrząsnęła nie tylko osobami związanymi z Instytutem, ale również wszystkimi Polakami, którzy znali naszego Prezesa.

Nie mogę pominąć naszej Klary Karpińskiej, byłej aktorki, która przybywała do Instytutu przed godziną dwunastą, aby przygotować kawę i nakryć ogromny stół do codziennego uroczystego lunchu.

Właśnie na te drugie śniadania przyjeżdżali różni goście. Bo warto było! Często nie wystarczało miejsca przy stole. Instytut fundował kawę z zabielaczem, herbatę, cukier i ciasteczka. Uczestnicy śniadania wyciągali swoje kanapki i rozpoczynały się rozmowy, dyskusje i opowieści. Do najciekawszych należały wspominki pana Profesora. Opowiadał on o pracy u boku Marszałka, o swoich przygodach w czasie wojny 1920 roku, o okresie międzywojennym. Lubił też dzielić się z nami wiadomościami co wieczór albo dzisiaj wyprawiał jego ukochany kot.

Wykład profesora Jędrzejewicza 1982 – od lewej prezes Tadeusz Pawłowicz, po prawej prowadzący spotkanie Jan Kapuściński

Tak wiele osób przewinęło się przez te pokoje na Park Avenue, że nie sposób wymienić wszystkich. Często odwiedzał nas podpułkownik Kleszczyński – senator RP, pseudonim „Dzik”. Przyjeżdżali goście z Londynu, prezydenci i członkowie polskiego rządu emigracyjnego. Świetnie pamiętam wizytę Wandy Piłsudskiej.

Pierwsze lata mojej przygody z Instytutem Piłsudskiego to okres niezwykłych wydarzeń. W stolicy apostolskiej zasiadł polski papież Jan Paweł II, prezydentem Stanów Zjednoczonych został Ronald Reagan, premierem Wielkiej Brytanii była żelazna dama Margaret Thatcher. Z euforią przeżywaliśmy powstanie Solidarności i nadzieje na niepodległą Polskę. Z oburzeniem i przerażeniem obserwowaliśmy tragiczne wydarzenia stanu wojennego. Do Stanów przybywała nowa fala polskich emigrantów politycznych. Instytut zaczęli odwiedzać młodzi wspaniali Polacy.

Otworzyłam nowy dział zbiorów – niezależnej prasy polskiej. Pierwsze egzemplarze tego działu to numery miesięcznika *OPINIA* wydawanego przez organizację ROPCio (Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela). Dostałam je od jednego z założycieli, naszego przyjaciela Wojtki Ziemińskiego i przeschłupowałam do USA. Obecnie w Instytucie znajduje się jeden z największych na świecie zbiorów prasy z lat 1979-1989.

Po ogłoszeniu stanu wojennego, do Instytutu przychodzili często znani działacze i pisarze niepodległościowi. Wśród nich Irena Lasota i Jakub Karpiński. Dyskutowaliśmy nad ożywieniem i odmłodzeniem tej świetnej i ważnej instytucji. I tak wiosną 1981 roku powstał pomysł zorganizowania comiesięcznych spotkań w Instytucie przeznaczonych dla Polaków, którym wykładano w Polsce zafałszowaną historię. Mój mąż Janek, zawsze pełen świetnych myśli, zasugerował, aby te spotkania miały charakter elitarny – tylko za zaproszeniami. Znaleźliśmy poparcie profesora Jędrzejewicza i prezesa Tadeusza Pawłowicza. Temat pierwszych spotkań narzucił się sam – cykl wykładów z okresu międzywojennego. Któż inny mógłby te wykłady poprowadzić jak nie nasz pan Profesor. Zgodził się, a ja zabrałam się do pracy. Lista osób zaproszonych (około stu nazwisk) została przygotowana starannie. Wydrukowałam i wysłałam zaproszenia. Zebrałam wśród znajomych datki na wino i słone paluszki. Poprosiłam Piotra Naimskiego – współzałożyciela KOR-u, aby po wykładzie profesora referował najnowsze wiadomości z Polski. Pierwsze spotkanie było wielkim sukcesem (przyszło około 50 osób) i każde następne stawało się niezwykłym wydarzeniem wśród Polaków w Nowym Jorku. Dobijano się o zaproszenia. Wykłady Profesora zostały nagrane na taśmie i potem przepisane przez Monikę Thieme i Danutę Cisek. Dzięki temu powstał skrypt – bestseller wśród książek historycznych. Gdy skończyła się seria wykładów Profesora, kilka niezwykle ciekawych odczytów na temat historii Polski wygłosił profesor Andrzej Kamiński, wykładowca na Georgetown University i Columbia University. Potem zapraszaliśmy do Instytutu świadków historii, pisarzy, historyków i

polityków. Dzięki tym spotkaniom powstała w Instytucie grupa dyskusyjna, około pięćdziesięciu osób z młodego pokolenia. Wielu z nich posiadało wysokie kwalifikacje i stopnie zawodowe, silne poczucie ideowe i znajomość problemów krajowych. Kilkoro członków tej grupy zasiliło potem skład Rady Instytutu.

Pamiętam maj roku 1985, kiedy to Instytut niezwykle uroczyście obchodził pięćdziesiątą rocznicę śmierci Marszałka Piłsudskiego. Ogłosiliśmy wtedy konkurs na plakat rocznicowy. Konkurs wygrał Rafał Olbiński, który już wtedy był sławnym artystą. I teraz, po dwudziestu latach powstał plakat tym razem z okazji sześćdziesięciolecia powstania Instytutu, który też wykonał gratisowo ten świetny plastyk.

Do wielkich wydarzeń po 1989 roku należały wizyty ówczesnego prezydenta Polski Lecha Wałęsy i polskiego ambasadora w Stanach Zjednoczonych Kazimierza Dziewanowskiego. Ze wzruszeniem wspominam obchody 90-lecia urodzin profesora Jędrzejewicza zorganizowane w sali Fundacji Kościuszkowskiej w 1992 roku, i po następnych dziesięciu latach Jego stulecie urodzin w domu państwa Becków.

Wszyscy pamiętamy Admirała Zygmunta Bajaka, dzięki któremu w latach dziewięćdziesiątych wstąpił w nas nowy duch. Admirał zainicjował i żelazną ręką uczył nas organizacji bankietów, które stały się znaczącym corocznym wydarzeniem kulturalnym Nowego Jorku. Danuta Cisek początkowo była pierwszym adiutantem, a po odejściu Admirała, głównodowodzącym w organizacji tych imprez.

I pomyśleć, że to już minęło prawie dwadzieścia pięć lat od tego dnia, kiedy pierwszy raz zetknęłam się z Instytutem Piłsudskiego. Po tych długich latach ścisłej współpracy z tą placówką, kiedy to będąc nieprzerwanie członkiem Rady, przez prawie dziesięć lat byłam wiceprezesem, a przez parę miesięcy pełniłam funkcje prezesa (po tragicznej śmierci niezapomnianego Stasia Jordanowskiego), wciąż nie rozstaję się z tym niezwyklej miejscem w Nowym Jorku.

Od lewej:
Irena Wandycz (bibliotekarka),
Anna Mars (wiceprezes),
Jadwiga Siniarska-Czaplicka
(stypendystka)

Ważna Rocznica

– Tadeusz Pawłowicz

W połowie 1984 roku profesor Waław Jędrzejewicz przypomniał o zbliżającej się pięćdziesiątej rocznicy śmierci Marszałka Piłsudskiego, która przypada w maju następnego roku. Poprosił o przygotowanie obchodów tej rocznicy. Zwykle potrzebowałem trochę czasu zanim ostatecznie podejmowałem się wykonania określonego zadania. Tym razem natychmiast i bez żadnego oporu odpowiedziałem, że zajmę się tą sprawą.

Od razu zadzwoniłem do Wandy Piłsudskiej w Londynie. Poprosiłem, aby przyjechała na planowaną uroczystość, gdyż jej obecność podkreśliłaby ważność tego wydarzenia. Odpowiedziała szybko i stanowczo, że przyjedzie jeśli tylko zdrowie jej na to pozwoli. Ustaliliśmy, że pani Wanda przyleci do Nowego Jorku w parę dni po obchodach śmierci Marszałka już zapowiedzianych w Londynie w połowie maja 1985 roku.

Następną ważną sprawą było wybranie odpowiedniego miejsca, w którym mogłaby się odbyć uroczystość uhonorowana obecnością córki Marszałka. Wybór padł na świeżo wykończony budynek szkoły po wschodniej stronie 76. ulicy, który posiadał audytorium mogące pomieścić około 200 osób. Kierowniczka tej szkoły chętnie zgodziła się na zarezerwowanie dla nas terminu na sobotę 18 maja 1985 r.

Już od stycznia zabrałem się do załatwiania wszystkich potrzebnych spraw. Poprosiłem Bolesława Wierzbiańskiego o umożliwienie drukowania artykułów w *Nowym Dzienniku* związanych z tym ważnym wydarzeniem. Takich artykułów opracowanych przez Instytut ukazało się kilkanaście.

Protektorat nad całą uroczystością objęli kardynał Filadelfii Jan Król, Wanda Piłsudska, profesor Waław Jędrzejewicz, profesor Zbigniew Brzeziński oraz Prezes Kongresu Polonii Amerykańskiej Alojzy Mazewski. Kierownictwo w przygotowaniach do akademii należało do mnie.

Wydrukowano dwa tysiące pięknych zaproszeń.. W najpopularniejszej w tym czasie stacji radiowej „Dwaj Edwardzi” nagrałem w studio apel. Powtarzano go kilkakrotnie we wszystkich programach tej stacji.

Zwróciłem się do szeregu wybitnych osobistości o zabranie głosu z okazji tej uroczystości. Szybko otrzymałem wypowiedzi od prezydenta Stanów Zjednoczonych Ronalda Reagana i od kardynała Filadelfii Jan Króla. Piękny tekst nadesłał ówczesny polski prezydent na uchodźstwie Edward Raczyński. Otrzymałem mądre i wzruszające przesłanie od Zbigniewa Brzezińskiego. Nadeszły wypowiedzi od gubernatorów stanów posiadających liczne skupiska Polaków, od szeregu senatorów i kongresmenów, od majora miasta Nowy Jork, od prezesa najbardziej prestiżowej organizacji Żydów amerykańskich, od przedstawiciela licznej organizacji Ukraińskiej. Wśród nadesłanych wypowiedzi znalazły się słowa uznania dla Piłsudskiego jako wskrzesiciela niepodległej Polski. Powtarzał się motyw nadziei, że już niedługo nasz Kraj będzie wolny i niepodległy i Polska będzie Polską.

Dalsze sprawy do załatwienia i dopatrzenia to znalezienie odpowiednich wykonawców hymnów narodowych oraz ulubionej pieśni Marszałka *My Pierwsza Brygada* oraz zorganizowanie koncertu szopenowskiego. Poprosiłem pana Gańskiego, który śpiewał pięknym basem o wykonanie zaplanowanych utworów. Znaleźliśmy odpowiednią akompaniaturkę i fachowego stroiciela fortepianu. Na wykonanie recitalu szopenowskiego zgodził się lwowiak Jan Gorbaty.

Muszę tu dodać, że w przygotowaniach uroczystości aktywny udział brały osoby skupione przy Instytucie – wolontariusze i młodzi uczestnicy spotkań dyskusyjnych, nowi emigranci z Polski okresu stanu wojennego Młody utalentowany architekt, Jurek Świątkowski, wykonał piękną dekorację trybuny. Cała sala wraz z ogromnym hallem została odpowiednio nagłośniona i odpowiednio oświetlona. Wolontariusze wychodzili z siebie, aby to wszystko jak najlepiej wypadło.

Trzy dni przed uroczystością przyleciała z Londynu Wanda Piłsudska. Moja żona Krystyna i ja spotkaliśmy naszego gościa honorowego na lotnisku. Zawieźliśmy ją do naszego domu na Forest Hills, gdzie Pani Wanda zamieszkała przez cały swój pobyt w Nowym Jorku. Ostatnie dni przed samą uroczystością przepełnione były wizytami i spotkaniami z naszym honorowym gościem.

Nastąpił dzień uroczystości. Sala wypełniła się szybko, wkrótce zabrakło miejsc siedzących i wiele osób musiało stać. Jednak dzięki odpowiedniemu nagłośnieniu sali, wszyscy mogli śledzić przebieg akademii. W czasie przybywania gości, pani Wanda w asyście mojej żony Krystyny witała się z przedstawianymi jej osobami i jednocześnie podpisywała egzemplarze książek swego ojca. Twierdzone, że zebrało się ponad pięćset osób.

Otworzyłem zebranie i po krótkim wprowadzeniu odczytałem nadesłane depesze i listy, które przyjmowano głośnymi oklaskami. Po odśpiewaniu hymnów narodowych i wygłoszeniu przez księdza Altmajera pięknej inwokacji, głos zabrała Wanda Piłsudska, nasz gość honorowy. Oświadczyła spokojnym głosem,

Tadeusz Pawłowicz podczas uroczystości z okazji 50. Rocznicy śmierci J. Piłsudskiego

że już od szeregu dni do Londynu nadchodzą do niej i jej siostry setki listów i depech z całego świata ze słowami hołdu dla osoby Marszałka. To stanowi dowód jak ogromnie nasi rodacy cenią Józefa Piłsudskiego. Mimo upływu pięćdziesięciu lat od jego śmierci, pamięć o nim wciąż rośnie. W serdecznym entuzjazmie, cała sala powstała i niezmiernie długo oklaskiwała starszą córkę Marszałka. Magda Kapuścińska wręczyła jej piękny bukiet kwiatów.

Następnie przemówił profesor Jędrzejewicz. Wzruszonym głosem, jako ostatni żyjący minister rządu marszałka, przypomniał fragmenty swego przemówienia wygłoszonego na pogrzebie w maju 1935 roku.

Na zakończenie pierwszej części programu poprosiłem, aby kolejno powstali obecni na sali: członkowie POW oraz Pierwszej Brygady – wstało parę osób, wśród nich profesor Jędrzejewicz i senator Kleszczyński, następnie uczestnicy wojny z Rosją 1920 roku, potem uczestnicy wojny 1939 roku i II wojny światowej. Wreszcie wezwałem, aby powstali obecni na sali członkowie Solidarności. Były to chwile pełne emocji. Na tym zakończyła się pierwsza część uroczystości.

Druga część akademii rozpoczęła się recitalem chopinowskim odegranym z brawurą przez Jana Gorbatego. Potem wyświetlono film *Pogrzeb Marszałka Piłsudskiego*. Na zakończenie wszyscy zebrani wysłuchali pieśni *My Pierwsza Brygada* wykonana przez pana Gańskiego.

Gratulacjom za tak wspaniałe zorganizowanie obchodów rocznicy nie było końca. Wszyscy byli zgodni, że tak liczne zgromadzenie Polaków jeszcze nigdy nie było w Nowym Jorku. To świadczyło, że popularność Piłsudskiego mimo katastrof i tragedii, jakie dzieliły nas od jego śmierci ciągle trwa.

Działalność Instytutu od stycznia do listopada 2003

Rok 2003 to rok jubileuszowy, w którym obchodzimy 60-lecie powstania Instytutu. Do zorganizowania uroczystości jubileuszowych powołany został Komitet 60-lecia pod przewodnictwem wiceprezesa Andrzeja Becka. W skład komitetu weszli: Ewa Babiarz, Danuta Cisek (w Polsce), Dr Dorota Halicka, Dr Magda Kapuścińska, Iwona D. Korga, Krzysztof Langowski, Dr Marek Zieliński i Andrzej Ziobroń. Zarówno na kontynencie amerykańskim jak i w Polsce odbyły się imprezy uświetniające tę doniosłą rocznicę.

29 marca 2003

– otwarcie obchodów rocznicowych, wystawa *Józef Piłsudski w Filatelistyce*

Była to pierwsza impreza z okazji obchodów 60-tej rocznicy powstania Instytutu Józefa Piłsudskiego w Ameryce.

W części oficjalnej, prezes Instytutu Jacek Gałązka przedstawił historię i okoliczności powstania Instytutu w Nowym Jorku. Następnie zaprezentował okolicznościowy plakat z wizerunkiem Marszałka, wykonany gratis przez wybitnego artystę, Rafała Olbińskiego.

W dalszej części, Andrzej Ziobroń wygłosił słowo wstępne o wystawie i przedstawił właściciela kolekcji, Alfreda Szebla.

Wystawa składała się z 18 ram wystawowych, w których umieszczono 182 karty.

Zbiór znaczków, chociaż nie pokazany w całości, uchodzi za najbardziej kompletny zbiór wszystkich wydań polskich związanych z Piłsudskim. Zawiera między innymi cięte wydania i próby kolorów z 1928 r., nr 235 czwórka na dużym arkuszu, 20 lecie wymarszu Legionów ręcznie perforowane, wydania żałobne w odmianach (mały i duży krzyż), pamiątki z sypania kopca, statek *J. Piłsudski*, XXV rocznica wymarszu legionów, odmiany z bloczkiem, poczta obozu Woldenberg IIC z próbami, poczta solidarnościowa, naklejki patriotyczne i współczesne wydania.

W trakcie spotkania można było nabyć plakat okolicznościowy z podpisem Rafała Olbińskiego, koperty FDC ze znaczkiem Instytutu i skasować je specjalnym stemplem okolicznościowym, zaprojektowanym na jubileusz 60-lecia przez Artura Lubereę i ufundowanym przez Mariusza Ziobronia. Stempel ten jest w użyciu przez cały rok na wszelkiej wychodzącej z Instytutu korespondencji.

6-7 czerwca 2003

– **Specjalne seminarium, pod tytułem *Przeszłość, teraźniejszość i przyszłość Instytutu Piłsudskiego na zjeździe Polskiego Instytutu Naukowego w Montrealu***

W sesji prowadzonej przez prof. Juliusza Łukasiewicza z Kanady wzięł udział prezes Instytutu Jacek Gałązka, wiceprezes Andrzej Beck, oraz znani historycy, profesor Piotr Wandycz z Yale i profesor Anna Cienciała z Uniwersytetu Kansas.

O dziejach tej ważnej instytucji mówił prezes Jacek Gałązka. Wiceprezes Instytutu Andrzej Beck mówił o przyszłości placówki borykającej się z problemami finansowymi w okresie, gdy kurczą się szeregi emigracji żołnierskiej w Stanach Zjednoczonych, której przedstawiciele założyli Instytut i najgoręcej popierali jego działalność. Spośród wielu rozważanych możliwych rozwiązań na przyszłość wybrano wariant przewidujący ustanowienie funduszu (endowment) stanowiącego pewną i trwałą podstawę istnienia tej naukowej i oświatowej placówki w Nowym Jorku.

12 czerwca 2003

– **Konferencja Naukowa na Zamku Królewskim w Warszawie**

Protectorat nad obchodami rocznicy w Kraju objęła Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa. Główna uroczystość, zorganizowana przez Towarzystwo Przyjaciół Instytutów Józefa Piłsudskiego Zagranicą, Radę OPWiM i Dyрекcję Zamku Królewskiego, odbyła się 12 czerwca, w godzinach 10-16, na Zamku Królewskim w Warszawie. W Sali Wielkiej miała miejsce Sesja Naukowa na temat historii Instytutu, a w Sali Rady zorganizowano wystawę obrazującą najważniejsze wydarzenia z historii Instytutu Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku. W sesji prowadzonej przez dr Andrzeja Kunerta udział wzięli: Marek Gałęzowski, prof. Paweł Samuś, dr Janusz Cisek, dr Piotr Semków, Krzysztof Langowski, dr Arkadiusz Adamczyk, dr Piotr Kardela, dr Sławomir Cenckiewicz oraz Paweł Pietrzyk.

25 października 2003

– **główne obchody rocznicowe w Konsulacie Generalnym RP w Nowym Jorku** zgromadziły liczne grono członków i sympatyków Instytutu, przedstawiciele dyplomacji polskiej, organizacji polonijnych i mediów. Konsul Generalna RP Agnieszka Magdziak-Miszewska dokonała dekoracji osób szczególnie zasłużonych dla Instytutu i Polonii. Krzyż Oficerski Orderu Zasługi RP otrzymał Andrzej Beck, długoletni prezes, a obecnie wiceprezes Instytutu. Krzyże Kawalerskie Orderu Zasługi RP otrzymały panie: Danuta Cisek, wieloletni członek Rady i wiceprezes Instytutu oraz Grażyna Jonkajtys-Luba, niestrudzona i długoletnia wolontariuszka Instytutu, autorka wielu wystaw i wykładów, przyciągających wielkie grono słuchaczy.

Prezes Jacek Gałązka wręczył medal *Merentibus* przyznany za szczególne zasługi dla rozwoju i działalności Instytutu. Medal ten otrzymali: Zarema Bau, Magda Kapuścińska, Janusz Krzyżanowski i profesor Piotr Wandycz. W dalszej części uroczystości zebrani wysłuchali krótkiego wykładu Ministra Pełnomocnego Bogusława Winida z Ambasady RP w Waszyngtonie oraz wystąpienia prezesa Jacka Gałązki i wiceprezesa Andrzeja Becka na temat roli Instytutu w przeszłości i obecnie. Dorota Kotowicz, archiwistka z Polski oraz członek Rady dr Marek Zieliński dokonali niezwykle interesującej prezentacji: *Internet w służbie archiwum Instytutu*, w czasie której zapoznali zgromadzonych z nowoczesnymi metodami korzystania ze zbiorów archiwalnych.

Podczas uroczystości prezentowana była także wystawa pokazująca najważniejsze wydarzenia z 60-letniej historii Instytutu.

Obchody 60-lecia Instytutu Piłsudskiego, Konsulat Generalny RP w Nowym Jorku. Stoją od prawej: Prezes Jacek Gałązka, Wice-prezes Andrzej Beck, Konsul Generalny RP Agnieszka Magdziak-Miszewska

Sponsorzy imprezy:
Adam Bak i Adamba Imports;
Polskie Linie Lotnicze LOT;
Ludwik Wnękowicz i Doma
Export Co., Inc.; Slavic Arts
Ensemble, Inc.; Jan
Kaczmarek i Polonia Bakery;
Konsulat Generalny RP w
Nowym Jorku; Dr. Stanisław
Milewski, fundator medalu
Merentibus; Andrzej Beck,
Danuta Cisek, Magda
Kapuścińska i Towarzystwo
Przyjaciół Instytutów Józefa
Piłsudskiego Zagranicą –
sponsorzy wystawy.

20 listopada 2003

– obchody rocznicowe w Ambasadzie RP w Waszyngtonie

Medal MERENTIBUS Instytutu J. Piłsudskiego

– Andrzej Ziobroń

Komitet Organizacyjny obchodów 60-lecia postanowił, że w roku jubileuszowym trzeba odznaczyć osoby, którzy swoją pasją i zaangażowaniem bezinteresownie poświęcały swój wolny czas na działalność w Instytucie. Podjęto decyzję ustanowienia prestiżowego medalu, który będzie przyznawany za szczególne zasługi położone dla rozwoju i działalności tej placówki.

Powstał projekt wybitcia medalu *Merentibus (Zasłużonym)*, nawiązujący do medalu ustanowionego w 1766 roku przez ostatniego króla Polski, Stanisława Augusta Poniatowskiego. Przyznawano go niezależnie od urodzenia, głównie za zasługi poniesione na polu nauki i sztuki, rozwoju przemysłu i wynalazczości, a także dla zasłużonych pracowników w różnych zawodach.

Komitet wystąpił do znanych projektantów w Polsce z prośbą o opracowanie projektów. Ostatecznie został przyjęty projekt artystów plastyków Andrzeja i Rousłany Nowakowskich z Warszawy, znanych i cenionych projektantów medali i monet. Medal *Merentibus* wybito tylko w ilości 50 egzemplarzy w Mennicy Warszawskiej, jednej z najlepszych mennic w Europie. Decyzją Rady Instytutu, po raz pierwszy został wręczony kilku osobom na głównej uroczystości jubileuszowej 25 października tego roku, w Konsulacie RP w Nowym Jorku. Do medalu jest dołączany oficjalny dokument imienny z podaniem numeru medalu.

Ten bardzo prestiżowy medal, niestety nie będzie dostępny dla kolekcjonerów. Otrzymają go osoby szczególnie zasłużone i istnieje mała szansa, aby kiedykolwiek ukazał się na rynku.

Na pocieszenie dla nich wiadomość, że Instytut oprócz medalu wydrukował również w tym jubileuszowym roku, plakat z podobizną Józefa Piłsudskiego, autorstwa wybitnego artysty Rafała Olbińskiego. Plakat jest do nabycia w Instytucie w dwóch wersjach z autografem autora i bez. Chętnych prosimy o kontakt z Instytutem Józefa Piłsudskiego, tel. (212)-505-9077, e-mail: info@pilsudski.org oraz odwiedzenie strony internetowej www.pilsudski.org, gdzie można plakat zobaczyć.

Kalendarium wydarzeń

- 9 stycznia 2003** – otwarcie wystawy *Armia Polska w Rosji Sowieckiej pod wodzą gen. Władysława Andersa* w Central State University, Connecticut
- 15 stycznia 2003** – wizyta Klubu Seniora *Krakus* z Centrum Polsko-Słowiańskiego
- 2 marca 2003** – prezentacja książki. *Polskie Kościoły w Nowym Jorku* i spotkanie z jej autorką, dr Danutą Piątkowską
- 29 marca 2003** – rozpoczęcie obchodów 60-lecia Instytutu. Wystawa *Józef Piłsudski w filatelistyce* z prywatnych zbiorów Alfreda Szebla. Słowo wstępne wygłosił prezes Jacek Gałązka i Andrzej Ziobroń
- 13 kwietnia 2003** – współudział w organizacji imprezy (wystawa) z okazji 60 rocznicy odkrycia zbrodni Katyńskiej – Polski Dom Narodowy– Greenpoint
- 15 maja 2003** – wykład dr Janusza Wałka, kustosa zbiorów malarstwa zachodnioeuropejskiego w Muzeum Czartoryskich w Krakowie, *Matejko i inni – o obrazach malarzy polskich w Instytucie Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku*
- 6-7 czerwca 2003** – zjazd Polskiego Instytutu Naukowego podczas którego zaprezentowano panel *Przeszłość, teraźniejszość i przyszłość Instytutu Piłsudskiego w Ameryce*. Udział wzięli: prezes Jacek Gałązka, wiceprezes Andrzej Beck, prof. Anna Cienciąła i prof. Piotr Wandycz
- 12 czerwca 2003** – Konferencja Naukowa na Zamku Królewskim w Warszawie poświęcona 60 rocznicy utworzenia Instytutu w Nowym Jorku
- 28 czerwca 2003** – prezentacja wystawy *Armia Polska w Rosji Sowieckiej pod wodzą gen. Władysława Andersa* w Northeastern University w Bostonie dzięki zaangażowaniu prof. Anthony Bajdek.
- 6 października 2003** – wizyta Marszałka Sejmu RP Marka Borowskiego w Instytucie, spotkanie z przedstawicielami organizacji polonijnych z Nowego Jorku i New Jersey.
- 12 października 2003** – otwarcie wystawy *Papież Jan Paweł II – 25 lecie pontyfikatu* w Mahopac, NY, na której zaprezentowano kolekcję znaczków *Papież* ze zbiorów Instytutu
- 25 października 2003** – uroczyste obchody 60 Rocznic Instytutu zorganizowane we współpracy z Konsulatem Generalnym RP w Nowym Jorku
- 20 listopada 2003** – obchody 60 Rocznic Instytutu Piłsudskiego w Ambasadzie RP w Waszyngtonie

Modernizacja archiwum

– opracowała Dorota Kotowicz

Współpraca Instytutu Józefa Piłsudskiego, Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych w Polsce i Fundacji Kościuszkowskiej w Nowym Jorku pozwoliła na rozpoczęcie procesu modernizacji zbiorów archiwalnych Instytutu w styczniu 2002 roku. Przez 10 miesięcy kierował nim Paweł Pietrzyk z Archiwum Państwowego w Łodzi. Warto zatem przypomnieć, że cały zasób archiwalny został przeniesiony do nowych bezkwasowych pudeł i umieszczony w nowo zainstalowanych regałach. Przeprowadzone skontrum zasobu pozwoliło zweryfikować dane o zespołach archiwalnych, a informacje o nich wprowadzić do bazy archiwalnej „SEZAM”. Dzięki tej pracy powstał aktualny wykaz zespołów archiwalnych przechowywanych w Instytucie, który w dalszej kolejności udostępniony został na dwujęzycznej stronie internetowej Instytutu.

Od stycznia 2003 roku jako kolejny archiwista, tym razem z Archiwum Państwowego w Krakowie Oddział w Bochni, kontynuuję rozpoczęte prace archiwalne w Instytucie.

I tak, na dzień 1 października 2003 roku uzupełniana na bieżąco baza „SEZAM” zarejestrowała 123 zespoły archiwalne. Archiwum Instytutu liczy zatem 4741 jednostek archiwalnych i zajmuje 132,98 metrów bieżących. Do wspomnianej bazy „SEZAM” cały czas wprowadzane są nowe informacje, takie jak opisy zawartości poszczególnych zespołów czy dane biograficzne o ich twórcach.

W styczniu bieżącego roku została zainstalowana druga baza archiwalna „IZA”, która służy do opisu jednostek archiwalnych tworzących poszczególne zespoły. Pozwala zatem dotrzeć w głąb zespołów i co najważniejsze dostarcza szczegółowych informacji o ich zawartości. Do marca bieżącego roku wprowadzono do bazy IZA dane o 29 zespołach archiwalnych, które zostały jeszcze przygotowane przez archiwistę Pawła Pietrzyka. Stopniowemu porządkowaniu podlegają następne zespoły. Zasadniczo praca ta polega na wprowadzaniu korekt do dotychczasowych układów akt, na uwzględnianiu zmian w opisach jednostek archiwalnych w przypadku różnic występujących w przewodniku i stanie faktycznym, na wprowadzaniu sygnatur archiwalnych wyrażonych cyfrą arabską zamiast występujących do tej pory skomplikowanych numerów łamanych. Obecnie w bazie „IZA” znajdują się dane o 80-ciu zespołach archiwalnych.

Inwentarze zespołów już opracowanych, które istnieją w bazie „IZA” w wersji elektronicznej, są również systematycznie drukowane po to by mogły służyć wszystkim badaczom i odwiedzającym zgłaszającym się osobiście do

Instytutu. Wydruki tych inwentarzy stanowią obecnie podstawową pomoc ewidencyjną przy prowadzeniu poszukiwań archiwalnych.

Kolejnym krokiem, który został podjęty podczas prac modernizacyjnych, jest umieszczanie wszystkich inwentarzy archiwalnych na stronie internetowej Instytutu. Pozwoli to na upowszechnienie bezcennych zasobów jak również ułatwi dostęp do informacji szerszemu gronu badaczy. W realizacji tego zadania archiwum zyskało ogromną pomoc od Dr. Marka Zielińskiego, członka Rady Instytutu. Specjalny program komputerowy, który został przez niego opracowany, pozwala na przedstawianie inwentarzy archiwalnych w postaci statycznych stron WWW generowanych z danych umieszczonych w bazach „SEZAM” i „IZA”. Zatem już dziś możemy zaprosić Państwa na stronę internetową Instytutu, gdzie w tej chwili można obejrzeć inwentarze 77-u zespołów posiadających swoje strony WWW (Prosimy wpisać adres: www.pilsudski.org następnie wybrać: „Zbiory”, a potem „Spis zespołów”. Podświetlone nazwy zespołów otwierają się pokazując szczegółowe inwentarze).

Warto dodać, że prowadzone przez archiwum Instytutu bazy „SEZAM” i „IZA” zostaną również umieszczone na stronie internetowej Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych.

Jedną z dodatkowych prac przeprowadzonych przez archiwum było ukończenie numerowania stron poszczególnych jednostek archiwalnych zespołu nr 8 „Powstania Śląskie” z lat 1919-1922. Przypomnijmy, że zgodnie z porozumieniem zawartym przez Instytut Józefa Piłsudskiego i Naczelną Dyrekcję Archiwów Państwowych, akta „Powstań Śląskich” mają być stopniowo mikrofilmowane i poddawane konserwacji archiwalnej. Dotychczas w Centralnym Laboratorium Konserwacji w Warszawie znajdują się akta dotyczące głównie I-go i II-go Powstania (numery jednostek od 1-172). W Instytucie nadal pozostaje zdecydowana większość akt III-go Powstania (czyli jednostki od 173 do 839). Dane o zawartości tych jednostek, po przeprowadzeniu wspomnianej wyżej paginacji, zostały również wprowadzone do bazy „IZA”. Jednak kompletny inwentarz „Powstań Śląskich” – jednego z największych zespołów przechowywanych w archiwum, dostępny będzie na stronie internetowej Instytutu dopiero po powrocie z Polski archiwaliów podlegających obecnie zabiegom konserwatorskim.

Oprócz wymienionych wyżej prac modernizacyjnych, archiwum kontynuuje codzienną działalność polegającą głównie na udostępnianiu materiałów archiwalnych i przygotowywaniu kwerend. W celu utrzymania kontroli nad udostępnianymi materiałami wprowadzono tzw. rewersy, na których każdy korzystający ze zbiorów wypisuje swoje zamówienie. W okresie od stycznia do września 2003 udostępniono w ten sposób 505 jednostek archiwalnych, z których skorzystało 16-stu badaczy, głównie naukowców z Polski. Sprawę kwerend archiwalnych zleczanych Instytutowi korespondencyjnie prowadziła Jadwiga Pietraszewska.

Kwerendy archiwalne

– opracowała *Jadwiga Pietraszewska*

W omawianym okresie zostało wykonanych ponad 30 kwerend zleconych korespondencyjnie. Zamówienia nadchodziły z Polski, Czech, Rumunii, Węgier, Australii, USA i Wielkiej Brytanii.

Przy realizacji kwerend wykorzystywano przede wszystkim materiały zgromadzone w archiwum ogólnym; kilkakrotnie zainteresowanym udostępnione zostały zasoby archiwum fotograficznego. Również materiały tzw. Archiwum Osobowego posłużyły do zrealizowania kilku kwerend; dotyczyły one poetów Jana Lechonia i Kazimierza Wierzyńskiego oraz malarza i karykaturzysty Zdzisława Czermańskiego.

Dużym zainteresowaniem badaczy cieszy się unikalny zbiór materiałów Samodzielnej Grupy Operacyjnej (SGO) „Śląsk” (przechowywany w zespole nr 114 „Archiwum Rzeczowe”). Stanowi on bezcenne źródło informacji o sytuacji na Śląsku Cieszyńskim w okresie poprzedzającym wybuch II wojny światowej.

Respondenci z Węgier i Rumunii a także z Polski interesowali się archiwaliami dotyczącymi członków Rządu RP, którzy po wrześniu 1939 roku zostali internowani w Rumunii, w szczególności losami ministra spraw zagranicznych Józefa Becka.

Udostępniane też były materiały dotyczące generałów Kazimierza Sosnkowskiego i Felicjana Sławoja-Składkowskiego.

Wykorzystywane były także dokumenty Rządu RP na Emigracji, szczególnie z okresu 1940-1943.

Badacze z Wielkiej Brytanii i USA interesowali się materiałami archiwalnymi oraz publikacjami w języku angielskim na temat życia i działalności Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Również zespół „Wojny Polskie” (nr 25) został wykorzystany przy realizacji kilku kwerend.

Kilkunastu badaczy prowadziło osobiście badania w siedzibie Instytutu. Jerzy Kirszak z Wrocławia gromadził materiały do swojej pracy doktorskiej, która będzie dotyczyć Armii Rezerwowej w 1920 roku ze szczególnym uwzględnieniem działalności Kazimierza Sosnkowskiego. Przedmiot badań Zenona Krajewskiego, pracownika Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie, stanowiła polityka polska na Uchodźstwie i polski parlamentaryzm. Jan Ciechanowski z Instytutu Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego, na zlecenie Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych, badał materiały dotyczące działalności polskiego wywiadu przed 1945 rokiem. W badaniach towarzyszyła mu żona Cristina Gonzalez-Caizon. Iwona Drąg-Korga przygotowująca pracę doktorską na temat działalności propagandowej Rządu RP na Emigracji wobec społeczeństwa amerykańskiego, badała materiały Kongresu Polonii Amerykańskiej. Kolekcja ta była także przedmiotem badań Joanny Wojdon z Uniwersytetu Wrocławskiego. Joanna Rostropowicz-Clark z

Rutgers University interesowała się materiałami dotyczącymi Kampanii Wrześniowej. Podobne badania prowadził John Maksymowicz, Amerykanin o polskich korzeniach, którego ojciec brał udział w bitwie pod Kockiem. Henryk Sokołowski, Kanadyjczyk polskiego pochodzenia, interesował się materiałami archiwalnymi i fotograficznymi obrazującymi losy Polaków wywiezionych w początkowym okresie II wojny światowej w głąb Rosji. Kwerendę o podobnej tematyce przeprowadziła w archiwum fotograficznym Instytutu Australijka polskiego pochodzenia, Krystyna Gruszka – Goddard. Interesowały ją szczególnie losy kobiet i dzieci polskich, które po gehennie w głębi Rosji, trafiły pod opiekę polskich lekarzy w obozach na terenie Iranu. Joshua Zimmermann z Jeshiva University przygotowujący monografię w języku angielskim o Józefie Piłsudskim korzystał z zasobów archiwalnych i bibliotecznych.

Instytut odwiedziło ok. 50 gości, którzy interesowali się działalnością placówki, oglądali galerię obrazów i korzystali ze zbiorów bibliotecznych.

Miłą współpracę nawiązała z Instytutem Magda Gawinecka, słuchaczka Studium Doktoranckiego w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Udostępnione jej materiały z „Archiwum Władysława Neumana” (zespół nr 76) okazały się bardzo cenne dla jej pracy.

„Na wstępie serdecznie dziękuję za przesłane materiały. To co jest w nich zawarte przeszło moje najśmielsze oczekiwania. Nawet nie przypuszczałem, gdyż dotyczą one tak wielu i tak istotnych dla moich badań zagadnień” – to fragment listu Roberta Kowalskiego, doktoranta Instytutu Historycznego Polskiej Akademii Nauk w Warszawie.

Również Anna Duraj, zajmująca się twórczością Kazimierza Wierzyńskiego, otrzymała od nas cenne dla jej badań materiały, które jak napisała czytała „z ogromnym wzruszeniem”.

Nawiązany korespondencyjnie kontakt przeradza się często w owocną i miłą współpracę, a otrzymywana korespondencja i podziękowania jest dla Instytutu bardzo satysfakcjonująca.

Informacja o działalności Biblioteki

– opracowała Anna Maciejewska Dyba

W okresie sprawozdawczym działalność Biblioteki obejmowała przyjmowanie książek od ofiarodawców, rejestrowanie nowych nabytków oraz prace porządkowe w samej sali bibliotecznej. Ze zbiorów bibliotecznych skorzystało wiele osób zainteresowanych historią Polski, Polonii, albo np. historią rodziny. Wielu szuka swoich polskich korzeni i Biblioteka służy fachową pomocą w tym zakresie.

W osobnym zbiorze wydzielone zostały teki z reprodukcjami dzieł

malarskich, między innymi Zdzisława Czermańskiego Piłsudski na Syberii, Artura Grottgera, oraz Album Mundurów 1-go Polskiego Korpusu, a także Legiony w Karpatach.

Wznowiono też rejestrację obrazów ofiarowanych do Galerii Instytutu. Przeprowadzono wstępne prace inwentaryzacyjne posiadanych zbiorów. Opracowany został także komputerowy katalog obrazów z Głównej Galerii, którą to pracę wykonała Monika U. Dyba.

W planach pracy Biblioteki na rok przyszedły przewiduje się prowadzenie podstawowej działalności statutowej oraz okresowe kiermasze książki, które będą organizowane na terenie Instytutu.

Filatelistyka, Medalierstwo i Falerystyka

– opracował *Andrzej Ziobroń*

Rosnąca popularność Instytutu poprzez organizowane spotkania, artykuły i R apele w prasie a także działalność Polonijnego Klubu Kolekcjonerów, który korzysta z gościnnych progów Instytutu, przyczynia się do tego, że napływają stale nowe eksponaty w zakresie filatelistyki, medalierstwa i literatury fachowej. Czasem są one niewielkie, ale z małych cegiełek powstają wielkie budowle.

Na szczególne podkreślenie zasługuje duży zbiór materiałów filatelistycznych, w tym kilka medali (szt. 9) oraz 3 reprodukcje malarstwa, otrzymane od Alfreda Szebla z Chicago, długoletniego działacza ze ścisłego kierownictwa Towarzystwa Filatelistycznego POLONUS. W zbiorze tym, znalazły się karty, koperty, karnety i wszystkie bloczki okolicznościowe wydane przez Polonus w latach 1940 – 2002, a także kilka matryc i prób, przekazane ze zbiorów własnych ofiarodawcy i Towarzystwa Polonus. W reprodukcjach jest obraz „Dziadek Piłsudski”, malowany w Wietnamie przez nieznanego malarza, kopia karykatury „Dziadek pojechał na Maderę”... wykonana przez Gustawa Rogalskiego oraz plakat przedstawiający Króla Jana III Sobieskiego, wykonany z okazji 300 rocznicy Wiktorii Wiedeńskiej.

W ofiarności nie ustaje pan Bogdam Charlam z New Britain podobnie jak w roku ubiegłym, przekazał komplet kart albumowych do znaczków polskich, od Polski Nr. 1 do roku 1997, wraz z wydaniem lokalnymi oraz pudełko z hawidami (opakowania na znaczki) do znaczków pocztowych różnych wymiarów. Przekazał również reprodukcję obrazu Wojciecha Kossaka „Przysięga Kościuszki na Rynku Krakowskim”.

W dalszej kolejności karty pocztowe, widokówki, koperty, znaczki, literaturę, przekazały następujące osoby: prof. Stan Gross, Zofia Balczevska, Irena i Robert Daniewscy, Jan Tomczycki, Ewa Babiarez, Hank Bieniecki, Marianne Chmura, Jerzy Kirszak, Maria Drzewiecka, Lech Solecki, Mary W. Wagner, Jan

Niebrzydowski, Jan i Andrzej Ziobroń oraz Teresa i Witold Sulimirscy.

W zakresie nowych prowadzonych prac inwentarzowych, opracowano ciekawy i nietypowy zbiór pt. „Pieczęcie, stemple i datowniki”, zawierający odbitki w laku i na papierze z oryginalnych tłoków pieczętnych znajdujących się w Bibliotece Polskiej w Paryżu z XIX i XX w. oraz stemple Poczty Polowych 2 Korpusu.

Materiały do opracowania zbioru pochodzą z kolekcji śp. Jerzego Narzymskiego a trafiły do Instytutu dzięki ofiarności Teresy i Witolda Sulimirskich.

Następnym tematem, który jest w trakcie opracowania, jest duży zbiór „poloników”, wydawanych przez Towarzystwo Polonus w Chicago i Polski Związek Filatelistów w Wielkiej Brytanii, jednak ze względu na duży zakres prac, temat zostanie zakończony za 6-8 miesięcy.

Na uwagę zasługuje literatura fachowa przekazywana do Instytutu do tzw. Biblioteczki Kolekcjonerskiej, koniecznej do właściwego opisywania i prowadzenia zbiorów. W jej zakres wchodzi różne czasopisma, katalogi znaczków, monet i medali. Jej ofiarodawcami byli: Aleksander Kuźmin – Prezes Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego w Warszawie, Zofia Balczevska, Bogdan Charlam, Zbigniew Gajda, Henryk Nowacki, Andrzej Fischer – wydawca katalogów w Polsce, Tomasz Niewodniczański, Zbigniew Wójcik – Prezes Polsko-Amerykańskiego Towarzystwa Numizmatycznego (PANA), Romuald L. Sieradzki, Alfred Szebel, Janusz Manterys i Maria Drzewiecka.

Zbiory medalierskie w okresie sprawozdawczym bardziej się powiększyły, niż w roku ubiegłym. Instytut otrzymał 15 medali, 1 medalion i 3 plakiety. Ofiarodawcami byli: Mennica Państwowa w Warszawie, Zofia Balczevska, Zbigniew Wójcik (PANA), Romuald L. Sieradzki, Jerzy Kirszak, Alfred Szebel, (9 medali) i Marszałek Sejmu RP Marek Borowski.

Do zbiorów Instytutu został włączony medal *Merentibus* z numerem 01 oraz jedna z trzech statuetek przedstawiających Marszałka na koniu, przekazanych przez prof. Bronisława Chromego. Jako ciekawostkę przekazała nam Danuta Cisek żeton o nominale 1 „Dziadek” z podobizną Marszałka, pochodzący z Domu Restauracyjnego w Sulejówku

Zbiory falerystyczne, niestety nie wzrosły, oprócz kilku znaczków metalowych i plastikowych, wydanych z różnych okazji, ofiarowanych przez R. Sieradzkiego, Z. Balczewską i M. Chmura.

Towarzystwo Przyjaciół Instytutów Józefa Piłsudskiego Zagranicą (TPIJPZ)

– Danuta Cisek

1. Sprawa utworzenia Muzeum Marszałka

Zarząd podjął działania na rzecz utworzenia w Warszawie Muzeum Józefa Piłsudskiego. Na temat ten przeprowadzono dyskusję z Kancelarią Prezydenta RP, która administruje Belwederem, a następnie z Dyrektorem Zamku Królewskiego w Warszawie, prof. Andrzejem Rottermundem. Niestety, zarówno w Zamku Królewskim, jak i w Belwederze nie ma miejsca. Zarząd zwrócił się także do Rady Stolicy z prośbą o pomoc w rozwiązaniu tej sprawy. Jesteśmy w trakcie rozmów i zbierania odpowiednich dokumentów.

2. Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa

Kolejny już raz Rada OPWiM patronowała pracom na cmentarzach legionowych na Wołyniu. Polscy harcerze ze Zgierza i młodzież ukraińska z Maniewicz od kilku lat, przy wsparciu merytorycznym, organizacyjnym i finansowym Rady OPWiM, prowadzą prace na cmentarzach i przy obiektach upamiętniających walki legionowe nad Styrem i Stochodem. Dzięki ich wysiłkowi uporządkowano cmentarze legionowe w Kostiuchnówce, Wołczecku i Maniewiczach. Odnowiono historyczne obeliski w miejscach walk legionowych. W kolejnych latach zostaną odbudowane cmentarze w miejscowości Jeziorna i Koszyszcze oraz uporządkowane i upamiętnione inne miejsca, w których zachowały się ślady walk legionowych.

Jak zwykle w sierpniu młodzież spotkała się na harcerskim obozie w lesie koło Kostiuchnówki, by razem pracować i poznawać historię walk legionowych. W tym roku harcerze zorganizowali wystawę ilustrującą walki legionowe i cmentarze na których pochowano poległych żołnierzy Józefa Piłsudskiego.

3. Materiały z Konferencji Instytutu Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku

Przy poparciu Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa i pomocy Towarzystwa w październiku 2003 roku wydane zostały materiały z konferencji *Wojna Polsko-Bolszewicka 1919-1920 w Ocenach Historyków*, zorganizowanej przez Instytut Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku. Książkę redagowali prof. Anna M Cienciała i prof. Piotr S. Wandycz. Zamówienia na książkę można składać na adres Towarzystwa. Cena: 12 zł + koszt przesyłki.

4. Powrót Śmigłego

TPIJPZ podjęło się dystrybucji filmu dokumentalnego, sponsorowanego przez Instytut Józefa Piłsudskiego w Londynie pt. *Powrót Śmigłego*. Film traktuje o losach Naczelnego Wodza, Marszałka Polski Edwarda Śmigłego-Rydza po wrześniu 1939 roku. Zamówienia na kasetę VHS (60 minut) można składać na adres Towarzystwa. Cena : 20 zł. + koszt przesyłki.

5. Związek Piłsudczyków Komenda XXXVIII (23) Marsz Szlakiem I Kompanii Kadrowej, Kraków (Oleandry) – Kielce, 6-12 sierpnia 2003 roku.

6 sierpnia 2003 roku wyruszył z krakowskich Oleandrów XXXVIII (a 23 po wojnie) Marsz Szlakiem I Kompanii Kadrowej. Idea Marszu szlakiem strzelców Józefa Piłsudskiego, którzy w 1914 roku jako pierwsza formacja wojska polskiego od 1863 roku, wyruszyli z zamiarem wywołania w zaborze rosyjskim powstania zbrojnego, zrodziła się z inicjatywy byłych legionistów w 1924 roku. W okresie międzywojennym Marsz był największym tego typu przedsięwzięciem w Polsce i miał charakter zawodów sportowo-obronnych. Ostatni Marsz w II RP odbył się w sierpniu 1939 roku i jego rozpoczęcie z udziałem Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego było ostatnią wielką manifestacją patriotyczną przed wybuchem wojny. Do idei Marszu powróciły środowiska niepodległościowe w 1981 roku. Do 1989 roku Marsz miał formę demonstracji patriotycznej, a jego uczestnicy wielokrotnie poddawani byli szykanom ze strony SB. W tym też okresie Marsz cieszył dużym zainteresowaniem ze strony żyjących legionistów i emigracji niepodległościowej, m.in. zainteresowanie i wsparcie dla Marszu okazywał nieprzerwanie prof. Wacław Jędrzejewicz, odznaczony w 1981 roku Honorową Odznaką Uczestnika Marszu Szlakiem „Kadrówki” wzorowaną na odznace „Za Wierną Służbę”. Taką samą odznakę otrzymał także w latach 80-tych Instytut Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku.

Marsz po 1989 roku powrócił do idei przedwojennej. Na jego trasie uczestnicy biorą udział w zawodach marszowych, strzeleckich, konkursach historycznych, grach terenowych. Marsz odbywa się każdego roku i prowadzi z Krakowa przez Słomniki, Miechów, Wodzisław, Jędrzejów, Chęciny do Kielc.

Tegoroczny marsz zgromadził blisko 400 uczestników: młodzież ze Związku Strzeleckiego „Strzelec” OSW, harcerzy, uczniów szkół noszących imię Józefa Piłsudskiego, żołnierzy z Jednostek Wojska Polskiego dziedziczących tradycje legionowe, młodzież polską z Wileńszczyzny i Ukrainy. Komendantem Marszu, po raz piąty, był Prezes Związku Piłsudczyków, Komendant Strzelca i Sekretarz naszego Towarzystwa, Jan Józef Kasprzyk, a zastępcą i Kwatermistrzem – skarbnik Towarzystwa, Anna Katarzyna Krakowiak.

Marsz, wzorem lat przedwojennych, zakończyły uroczystości pod Pomnikiem Czwórki Legionowej w Kielcach 12 sierpnia br., gdzie uczestników powitali i wręczyli im nagrody marszowe Prezydent II RP Ryszard Kaczorowski – honorowy Patron Marszu, Andrzej Przewoźnik – Sekretarz Generalny Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, Prezes Towarzystwa, Danuta J. Cisek – Wiceprezes Instytutu Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku i Wiceprezes Towarzystwa Przyjaciół Instytutów Józefa Piłsudskiego Zagranicą oraz władze miasta i regionu.

Adres TPIJPZ – Ul. Wspólna 2, 00-926 Warszawa, Polska. Nr konta PKO S.A. lio/Warszawa, ul. Kredytowa 3, 09 1240 1024-111100000-2700-449

Udział w konferencjach naukowych oraz publikacje o Instytucie i własne Instytutu

- Iwona Drąg Korga**, *Miesięcznik "New Europe" instrumentem propagandowym rządu polskiego na uchodźstwie* [w] *Z dziejów polskiej prasy na obczyźnie*, Gorzów Wielkopolski, 2002
- Iwona Drąg Korga**, referat *Poszukiwanie wspólnego forum: „New Europe” i Rada Planowania Europy Środkowo-Wschodniej*, wygłoszony podczas konferencji: XX –wieczne koncepcje federalistyczne w Europie Środkowo-Wschodniej, Lublin 24-26 kwietnia, 2003
- Iwona Drąg Korga**, referat, *Zbiory i archiwa Instytutu J. Piłsudskiego w Nowym Jorku wyrazem zaangażowania polskich elit politycznych w USA po 1945 r. w sprawę walki o Polskę niepodległą* nadesłany na 25 Sesję Stałej Konferencji Muzeów, Bibliotek i Archiwów Polskich Na Zachodzie, 13 IX, 2003, Muzeum Polskie w Rapperswill
- Paweł Pietrzyk**, *Piłsudski Institute Archives*, Polish American Studies, Spring 2003
- Krzysztof Langowski**, *Koncepcja zorganizowania Komitetu Zagranicznego Piłsudczyków na emigracji*, „Niepodległość”, nr 32, Warszawa 2002
- Tenże, *Instytut Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku w 60-lecie swego istnienia*, „Aura”, nr 4, 2003
- Tenże, *Placówka godna patrona*, „Nowy Dziennik”, 11 lipca, 2003
- Tenże, Referat. *Przyszłość obozu piłsudczykowskiego po II wojnie światowej w ujęciu środowiska Instytutu Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku*, wygłoszony podczas konferencji naukowej poświęconej 60-Rocznicy Instytutu– 12 czerwca, Zamek Królewski, Warszawa (obecnie przygotowywana jest publikacja z tej konferencji).
- Ewa Kara**, *Podróże z „Dama” od placu Czerwonego do ulic Sam Francisco*, wywiad z dr Januszem Wałkiem, kustoszem zbiorów malarstwa zachodnioeuropejskiego Muzeum Czartoryskich w Krakowie, „Przegląd Polski”, 6 czerwca 2003
- Danuta Piątkowska**, *Wolontariusz, Rozmowa z Andrzejem Ziobroniem, wolontariuszem w Instytucie Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku*, „Nowy Dziennik”, 25 kwietnia, 2003
- Czesław Karkowski**, *Pod znakiem referendum, 61 Zjazd Polskiego Instytutu Naukowego w Ameryce*, „Przegląd Polski”, 13 czerwca 2003
- Andrzej Ziobroń**, *Medal Instytutu Piłsudskiego*, „Nowy Dziennik”, 14 października 2003
- Włodzimierz M. Drzewieniecki**, *Angielski Szlif*, 2001

Publikacje i dary ofiarowane Instytutowi od stycznia do grudnia 2003 roku.

Zofia Balczevska z Nowego Jorku przekazała wiele cennych darów, m.in. książki, znaczki i karty pocztowe, plakaty, obraz, litografie, reprodukcje oraz drobne przedmioty osobistego użytku.

Rada Ochrony Pamięci Walki i Męczeństwa z Polski podarowała wiele książek i broszur, w tym: „*Żegota*” the Council for Aid to Jews 1942-1945. *Selected documents by A. Friszke.*

Witold Sulimirski przekazał w imieniu Ireny Sobotowskiej z Nowego Jorku zbiór 12 plansz Z. Czermańskiego, kolekcję materiałów archiwalnych oraz albumy ze zdjęciami należące do Z.M. Sobotowskiego.

Maria Kleczewski podarowała obraz Z.Czermańskiego, a Andrzej Beck dodatkowe materiały dotyczące prof. Jędrzejewicza.

Maria Christina de Skowronski ofiarowała bardzo cenne litografie i książki. Mary W. Wegner z Kalifornii przekazała materiały biograficzne, zdjęcia, wycinki prasowe po długoletnim członku Instytutu Edwardzie Wolskim.

Graham Sanders z Londynu podarował książkę *Polish Spirit* Władysława Wójcika, a Tadeusz Pawłowicz z Florydy liczne książki, materiały Zarządu Instytutu oraz korespondencję z Janem Nowakiem-Jeziorańskim. Kazimierz Wojtkiewicz z Warszawy przesłał 2 egzemplarze *Księgi Kadetów II Rzeczypospolitej*”, Adam Bidas z Sandomierza trzy wydawnictwa poświęcone Ziemi Świętokrzyskiej, a Krzysztof Rowiński z Londynu kolejny tom *Rocznika Polskiego Towarzystwa Naukowego na Obczyźnie*”. Prof. W. J. Wagner z Florydy przekazał dwie książki: *Od Konspiracji do Emigracji. Narodowa Organizacja Wojskowa – AK i Okręg Stołeczny Stronnictwa Narodowego podczas II wojny światowej i wspomnienia wojenne* oraz *Od Olimpiady do Eskapady. Wspomnienia – Sprawozdania – Przemówienia – Pisma.*

Dr Walter M. Drzewieniecki ofiarował ciekawe materiały archiwalne dotyczące Marszałka i sprawy Katyńskiej, a także kolekcję opracowań niemieckich dotyczących wojny polsko niemieckiej w 1939 roku oraz książkę swego autorstwa pt. *Angielski Szlif.*

Dorota Malczewska-Pawelec przekazała swoją książkę pt: *Bogusław Miedziński. Polityk i publicysta.* Akademia Polonijna z Częstochowy przesłała numery *Głosu Akademii*, ryngraf Akademii oraz piękny album *Jasnogórska Hetmanka.*

Dr. Tomasz Niewodniczański z Niemiec przekazał bardzo cenny katalog Poloników *IMAGO POLONIAE*, Zofia Korbońska z Waszyngtonu materiały

archiwalne Raszarda Lubera, Andrzej Żupański (przewodniczący Światowego Związku Żołnierzy AK) monografię *Żołnierze Wołynia*, a Marek Raczynski z Silver Spring, MD całą kolekcję książek.

Ks. Janusz A. Ihnatowicz z University of St. Thomas w Teksasie przesłał niezwykle ciekawy maszynopis Konrada Millaka *Koniec marszałkowskiej Kasztanki*.

Joseph S. Wardzala z Orange, CT ofiarował kasetę video o Marszałku Piłsudskim pt.: *Wymarsz*, a rev. Zygmunt V. Szarnicki książkę *Polish Martyrs and Others Beatified*.

Ciekawe publikacje przesłały: Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu, Uniwersytet Warszawski, Wydawnictwa Sejmowe, a także inni ofiarodawcy: dr. Leszek Wolfram, Joseph E. Kleszczyński, Waldemar Ciesielski, Donata Kocot-Bończak, dr David Kahn, prof. Adam Dobrański, Jadwiga Szmidt, Janusz Manterys, dr Karol Kosek, Włodzimierz Latuch, Mieczysław Kierkło, Marek Kaleniecki.

Teresa Romer z Kanady przesłała *Pamiętniki Zofii Wańkowiczówny*, a Haller Post II z New Britain *Pamiętnik z XXVIII Zjazdu Stowarzyszenia Weteranów Armii Polskiej, Korpusu Pomocniczego Pań i Związku Przyjaciół Weterana*.

Dr Jerzy Maciuszko z Ohio przekazał cenne fotografie oraz głowę Marszałka Piłsudskiego wykonaną w brązie. Prof. Bronisław Chromy z Krakowa ofiarował trzy stauetki Marszałka własnego autorstwa. Karty pocztowe, plakiety, koperty, znaczki i inne przedmioty przekazali m. in. Maria Drzewiecka z Nowego Jorku i Jerzy Kirszak z Polski. Kazimierz Aulak ofiarował cenny album z pogrzebu Marszałka, a Dorota i Leszek Matyjasek z Gdyni książkę *Historia mojego miasta – Sulejówek*.

Nasi stali ofiarodawcy: Kancelaria Sejmu, Wydawnictwo Sejmowe, Uniwersytet Warszawski Studium Europy Wschodniej, Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, Biblioteka Uniwersytecka KUL-u, warszawskie organizacje i stowarzyszenia: Towarzystwo „Więź”, Środowisko Fordoniarek, Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”, Biblioteka Narodowa, Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Światowy Związek Żołnierzy AK, Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Polskiego Dziedzictwa Kulturalnego za Granicą, Instytut Pamięci Narodowej, Związek Więźniów Politycznych Okresu Stalinowskiego z Warszawy „NIKE– Nie Ulec to Zwyciężyć”, także Redakcja Biuletynu Informacyjnego „Przegląd Historyczno-Wojskowy”, Kwartalnik Przeglądu Historyczno-Wojskowego, ponadto z Wrocławia – Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość” i Biblioteka Uniwersytecka, Norbertinum Wydawnictwo-Drukarnia-Księgarnia z Lublina, Związek Sybiraków Oddział w Łodzi, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej z Lublina, Biblioteka Publiczna w Bytomiu nadesłali swoje wydawnictwa, publikacje i periodyki.

Wszystkim ofiarodawcom serdecznie dziękujemy.

FUNDACJA RODZINY JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO

Adres: Skrytka pocztowa 26, 02-035 Warszawa 65

27 października 2003

Szanowne Państwo

Z radością pragniemy powiadomić, że kapitalny remont rozpoczęty na początku roku został ukończony. Zabytkowy Dworek odzyskał swój wygląd z okresu 20-lecia Niepodległości, kiedy był miejscem tak bardzo związanym z osobą Józefa Piłsudskiego i historią Polski.

Na otwarcie Muzeum trzeba będzie jeszcze poczekać, ale cieszymy się, że budynek odzyskał już dawny charakter. Udało nam się zdobyć przedwojenną dachówkę na pokrycie dachu oraz odtworzyć detale zewnętrznych elewacji. W listopadzie br. będziemy mogli pokazać pierwsze rezultaty naszej dotychczasowej pracy.

Projektując wnętrze Dworku staraliśmy się dbać o najdrobniejsze szczegóły, takie jak kolor poszczególnych pomieszczeń, czy odrestaurowanie pieców kaflowych, okiennic, drzwi i podłóg. Wierzymy, że to one właśnie są w stanie oddać atmosferę codziennego życia tej epoki.

Mamy przed sobą kolejne etapy robót – odtworzenie wystroju wnętrz, konserwacja i przygotowanie eksponatów, zagospodarowanie terenu. Jesteśmy w trakcie intensywnego poszukiwania zaginionych mebli i innych elementów wyposażenia.

W oparciu o zbiory muzealne, archiwa i bibliotekę planujemy również stworzenie ośrodka badawczo-edukacyjnego. Konferencje i sympozja organizowane w Dworku w Sulejówku byłyby rozszerzone na całość osiągnięć okresu dwudziestolecia międzywojennego.

Dotychczasowe prace zostały wykonane dzięki zebranych społecznym składkom, darowiznom sponsorów oraz z rodzinnych środków finansowych. Podejmujemy starania o kolejne fundusze, które pomogłyby nam przystąpić do planowanych robót. Bylibyśmy bardzo wdzięczni gdybyśmy w tym celu mogli otrzymać od Państwa kilka słów popierających ideę tworzenia Muzeum.

Józef Piłsudski - Jastrzębski

Konto bankowe Fundacji Rodziny Józefa Piłsudskiego:
PKO Bank Polski S.A. XV O/Warszawa
07-10201156-1231303272 PKO BP S.A. XV O/Warszawa (PLN)
77-10201156-1231303273 PKO BP S.A. XV O/Warszawa (USD),
50-10201156-1231303274 PKO BP S.A. XV O/Warszawa (GBP)

Pro Memoria:

Statia T. Martini

Zmarła 9 lutego 2003 w wieku 83 lat. Urodziła się w Clinton, Mass, tam ukończyła Worcester School of Business Science. Całe dorosłe życie spędziła w Nowym Jorku tu także ukończyła Fordham University. Pracowała jako instruktor tańca w szkole Fred Astaire oraz nauczycielka języka angielskiego w szkolnictwie nowojorskim.

Bolesław Wierzbiański (1913-2003)

Studiował na Uniwersytecie Jagiellońskim i Warszawskim oraz Uniwersytecie Columbia w Nowym Jorku. W okresie międzywojennym działał w Związku Polskiej Młodzieży Demokratycznej oraz w Światowym Związku Polaków z Zagranicy.

W czasie wojny po ewakuacji z Francji pracował w Londynie w Polskiej Agencji Prasowej „Światpol” obsługującej prasę i ośrodki polonijne w świecie, współpracował także z PAT-em i BBC. Od 1956 roku osiadł w Ameryce. Współpracował z Radiem Wolna Europa i prowadził agencję prasową Foreign News Service. W latach 1960-1975 podróżował po świecie z wykładami na temat Europy Środkowo-Wschodniej. W 1971 roku został współzałożycielem „Nowego Dziennika”, którym kierował aż do śmierci.

Mecenas Ludwik Seidenman (1906-2003)

Długoletni członek Rady Instytutu przez wiele lat jako honorowy Radca Prawny wspierał Instytut radą i pomocą. Urodził się w 1906 roku w Warszawie, gdzie Jego ojciec był znanym prawnikiem, posłem na sejm, działaczem środowisk żydowskich. Ukończył prawo na Uniwersytecie Warszawskim. W czasie wojny aresztowany przez Sowieców, uwolniony w 1941 pracował w Polskiej Ambasadzie w Rosji, potem od 1943 r w Nowym Jorku i w Waszyngtonie pracował pod egidą Ministerstwa Informacji. W 1945 r. otrzymał nominację na konsula RP w Nowym Jorku. Faktycznie jednak nie zdążył objąć tej funkcji, gdy w lipcu 1945 r. władze alianckie cofnęły uznanie dla rządu polskiego w Londynie. Po wojnie pozostał w Nowym Jorku gdzie prowadził przez kilka lat firmę eksportowo-importową, co jednak nie dawało mu satysfakcji i ponownie rozpoczął studia prawnicze. W 1957 roku w wieku 51 lat otworzył kancelarię, którą prowadził do końca lat 90-tych. Jego klienci byli polskiego lub rosyjskiego pochodzenia. Do najszlachetniejszych należą: Aleksander Kiereński, Swietlana Stalin, Nella Rubinstein i wielu członków Instytutu.

Janusz Łada-Grodzicki (1914-2003)

Swoje całe życie związał z morzem, studiował na Wydziale Nawigacyjnym Państwowej Szkoły Morskiej w Gdyni. W czasie II wojny światowej jako podchorąży artylerii przebył szlak bojowy Armii Łódź. Za zasługi wojenne został

odznaczony Orderem Virtuti Militari i Krzyżem Walecznych. Następnie przez ZSSR, Japonię i Kanadę trafił do Anglii. Tam od czerwca 1941 r. pływał jako oficer na statkach Polskiej Marynarki Handlowej, po wojnie jako kapitan na statkach brytyjskich i amerykańskich. Był kapitanem portu w Trynidadzie. W 1964 roku zamieszkał w Nowym Jorku. W 1999 roku ukazały się jego wspomnienia *Pod szczęśliwą gwiazdą* wydane przez Państwowy Instytut Wydawniczy.

ENGLISH SUMMARY

Dear Friend of the Institute,

Today the Institute is an effective and vital institution as a Polish cultural center and a museum of Polish history, with a library of 22,000 volumes and a beautiful gallery of Polish paintings. We have valuable collections of photographs, medals, stamps, maps, military decorations and important memorabilia of prominent Poles. A new bilingual website reaches out to historians and researchers throughout the world, and the Institute's historical archives, the largest in the United States next to the Hoover Institution, are now completely modernized thanks to the help of Polish governmental institutions, a private Polish Science Foundation in Warsaw and two American foundations; The Kosciuszko and Jurzykowski Foundations.

In 1989, the Institute, engaged since its beginning in an ideological struggle for Poland's independence transformed itself into a center of historical studies to help historians of newly independent Poland in their search for historical truth, the first victim of the successive occupations of Poland by the Germans, Soviets and the Communists. Thanks to the splendid help from the Head Office of Polish National Archives and archivists from Poland, first Paweł Pietrzyk and now Dorota Kotowicz, information about our archives is being made available to all Polish libraries included in the SEZAM and IZA networks.

From its inception, the Institute cooperates with Poles and Polish Americans from various generations. We are especially proud of our volunteers; there is room and work for everyone who can help.

Our sixtieth anniversary (1943-2003) is an occasion to reflect on the future of

the Institute. We celebrate this anniversary not only to honor our founders, a generation of Polish patriots, followers of Józef Piłsudski, but also to remind Polonia of an important educational institution which needs and deserves the support of the new generation of Polish patriots.

Our support now comes from the remaining bequests of the wartime generation and from our volunteers. The Institute's Board of Directors decided to appeal to members and supporters to help build an endowment fund. This is the only way we can preserve the independence of the Institute.

The Institute is beginning a new campaign to gather support by creating an „Honorary Legion of Benefactors of the Institute;” of which I will write to you individually.

We thank you, our members, donors and sympathizers for your help. We can all be proud of our Institute and its role in the life of Poland and America.

Jacek Galazka
President

The year 2003, in which we celebrate our 60th anniversary has been one of steady progress. The work of computerizing our archives is moving forward, with Dorota Kotowicz, an archivist from the State Archives in Krakow, the Bochnia Branch, continuing the work begun by Pawel Pietrzyk last year. Ms Kotowicz joined us in January on a grant from the Kosciuszko Foundation. With the aid of Dr. Marek Zielinski, a Board member and computer expert, our web site acquired new depth and usefulness, including a Google search capability, which is now at the service of researchers.

A Committee for the 60th Anniversary was formed to plan a series of events during the year. Andrzej Beck, Vice President of the Institute, is the chairman, and the Committee includes Ewa Babiarz, Danuta Cisek (in Poland), Dr. Dorota Halicka, Dr. Magda Kapuscinska (in Poland), Iwona D. Korga, Krzysztof Langowski, Dr. Marek Zielinski and Andrzej Ziobron.

On March 29, 2003 an exhibit of stamps on the subject of our patron, Jozef Pilsudski, was shown at the Institute, as well as a new poster, designed and donated to the Institute by the noted artist Rafal Olbinski. Jacek Galazka spoke about the history of the Institute and Andrzej Ziobron described the stamp exhibit and introduced the owner of the collection, Mr. Alfred Szebel.

The Institute was the subject of a panel session *Pilsudski Institute, Yesterday, Today and Tomorrow* at the Montreal convention of Polish Institute of Arts and Sciences on June 6 and 7. Professors Anna Cieniala and Piotr Wandycz, Andrzej Beck and Jacek Galazka spoke at the meeting, which was moderated by Professor Julian Lukasiewicz.

At the Royal Castle in Warsaw on June 12, 2003, a conference organized by

the Society of Friends of the Pilsudski Institutes Abroad, and sponsored by the Council to Preserve the Memory of Struggle and Martyrdom, featured 10 speakers who discussed various aspects of the Institute's history. The session was organized by Vice President of the Institute Danuta Cisek and moderated by Dr. Andrzej Kunert. An exhibit of the Institute's history was shown at the session and will circulate in Poland. A copy of the exhibit was shown at the celebration on October 25 at the Consulate (see below). The Institute thanks the Council to Preserve the Memory of Struggle and Martyrdom for its generous support.

On October 25 at the Polish Consulate in New York, a celebration took place with over 100 in attendance. Charge d'affaires of the Polish Republic, Dr. Boguslaw Winid, and Consul General Agnieszka Magdziak-Miszewska represented Poland, and Jacek Galazka, Andrzej Beck and Iwona D. Korga presented various aspects of the Institute's history and present activities. Of special interest was the presentation of the new bilingual web site, with Dr. Marek Zielinski and Dorota Kotowicz in charge. Mrs. Korga presented the new exhibit on the Institute's history (see above).

The Consul General presented Crosses of Merit awarded by the Polish Republic to:

Andrzej Beck – Officer's Cross

Danuta Cisek – Chevalier's Cross

Grazyna Jonkajtys Luba – Chevalier's Cross.

A new Institute medal to celebrate the 60th Anniversary, MERENTIBUS, which was designed and cast in Poland, was awarded to four members of the Institute in recognition of their special services to the Institute:

Mrs. Zarema Bau

Dr. Magda Kapuscinska

Mr Janusz Krzyzanowski

Prof. Piotr Wandycz

A final celebration of the anniversary will take place at the Polish Embassy in Washington on November 20th.

During the year our special exhibit: "Gen Anders' Army in the Soviet Union" visited the Central Connecticut State University in January and the Northeastern University in Boston in June.

Dr. Janusz Walek, senior curator of paintings at the Czartoryski Museum in Krakow, gave important lecture at the Institute on May 15, called *Matejko and others-Polish paintings in the Pilsudski Institute gallery*. Ewa Kara in her report on the lecture in Nowy Dziennik called it „witty and charming; it placed the paintings in the Institute in the context of Polish and world art”. Dr. Walek's

descriptions of the paintings in the gallery are included in the gallery section of the web site.

The year 2003 saw a further enlargement of the range of information available on the Institute's web site (www.pilsudski.org), which has now become – in the Google classification – the principal source of information on Jozef Pilsudski. The 'Who Was Who' section now includes material on the Institute's founders and past presidents. The continuing enlargement of information on the archival units will open new avenues of research for historians of modern history of Poland.

Donacje pieniądze

od 1 stycznia 2003 do 30 września 2003

Do \$100

Christine Nagórski, Dr Aldona Wos, Eva Christina Jedruch,
Jadwiga Chruściel, Bread & Butter Production, Marta Łoch,
Tadeusz Przedpelski

\$100-\$500

Prof. John Micgiel, Doma Export, Ks. John Marjanczyk, Andrew Beck
John & Helen Truszkowski

\$500-\$1000

Felix Smigiel, prof. Anna M. Cienciała

Powyżej \$1000

\$1000 – Adamba Imports

\$2000 – Jan M & Eugenia Krol Charitable Foundation

Spadki (Estates):

\$2000 – Harvard Master Trust– Jan Weiss Estate

\$1000 – Statia Martini Estate

\$5000 – J. Gortat Estate

Statement of revenues and expenditures

(for nine months ended September 30, 2003)

REVENUES

Donations:	\$23,785
Memberships:	\$7,418
Other Income:	\$5,715
Total:	\$36,918

EXPENDITURES

Occupancy expenses:	\$15,088
Insurance:	\$5,682
Salary & taxes:	\$21,765
Promotion expenses:	\$6,241
Grants:	\$1,000
Office expenses:	\$7,773
Audit expenses:	\$3,465
Administrative expenses:	\$2,401
Total Expenditures :	\$63,415
Deficit:	\$26,497

LISTA CZŁONKÓW INSTYTUTU

PATRONI INSTYTUTU

Prof. Zbigniew Brzeziński
Mr. E. J. Derwiński
Mr. J.D. Dingell
Mr. Edward E. Dykla
Mrs. Barbara Piasecka Johnson
Mrs. Barbara A. Mikulska

Mr. Edward Moskal
Mr. Henryk J. Nowak
Mr. R. C. Pucinski
Mr. D. D. Rostenkowski
Mrs. Helen V. Wójcik

HONOROWI CZŁONKOWIE INSTYTUTU

Mrs. Jadwiga Piłsudska-Jaraczewska
Mrs. Halina Janiszewska
Mr. Władysław Jędrych

Mec. Jan Olszewski
Prof. Zbigniew Wójcik

CZŁONKOWIE DOŻYWOTNI

Mr. Chester Baldowski, CT
Mr. Andrzej Beck, CT
Mr. Jan T. Bisiński, CA
Dr. Christopher Boreyko, CT
The Honorable Hank Brown, DC
Mr. Joseph Burzański,
Mrs. Halina Chodacka, FL
Mr. Andrzej Cisek, Poland
Mrs. Danuta Cisek, Poland
Mr. John Conrad, FL
Mr. Mieczysław M. Dutkowski, CA
Mr. Romuald Dymski, NY
Mr. Andrew Forest, FL
Mr. Aleksander Frejszmidt, Canada
Mr. Jacek Gałązka, CT
Mr. Adam M. Golas, CT
Mr. Stanisław W. Grebski, NY

Mr. Franciszek Herzog, CT
Mr. Tomasz Jędrzejewicz, CA
Mr. Roman M. Kabara
Mr. Alojzy Kondracki, FL
Mrs. Elizabeth Kondracki, FL
Mr. Henryk Kudliński, AR
Mrs. Janina Kulikowska, NJ
Mrs. Wanda Kulpińska-Dezwol, PA
Mrs. Irena S. Kupferwasser, MI
Mr. Bolesław Łaszewski, NY
Mrs. Caroline E. F. Matecki, NY
Dr. Stanisław Milewski, NY
Mrs. Halina Pawłowicz, FL
Mr. Tadeusz A. Pawłowicz, FL
Prof. Michał A. Peszke, RI
Mr. Michał Polewko, CA
Mrs. Irene Prime, NY

Mrs. Maria Rasiej, NJ
Dr. Izabela Roman, NJ
Mrs. Janina Skarbowicz, CA
Mrs. Janet Skibiski, MA
Mr. John F. Skibiski, MA
Mr. Leon Sliwiński, Spain

Mr. Zygmunt Staszewski, NY
Mr. Edmund Sułkowski, NY
Mr. Andrzej Szczotka, MI
Mr. & Mrs. Richard Tolścik
Dr. Leszek J. Wolfram, CT

CZŁONKOWIE WSPIERAJĄCY

Ewa i Stanisław Babiarz, NY
Mrs. Dorothy Bajak, NY
Mrs. Ada Bajor, MA
Mr. Eugene Bąk, OH
Mrs. Zarema Bau, NY
Mrs. Barbara Beck-Bliven, CA
Mr. Romuald Bulas, NJ
Dr. Lawrence M. Du Buske, MA
Helena Z. i Stanisław Chądzyński, FL
Ms. Stanisława Chowaniec, NY
Mr. & Mrs. Antoni Chrościelewski, NY
Prof. Anna Cienciala, KS
Dr. Zbigniew Darzynkiewicz, NY
Dr. Elżbieta Darzynkiewicz, NY
Mr. Karol Dokurno, NY
Mr. L. B. Domanski, ID
Mr. Zbigniew Dybczak, AL
Dr. Zdzisław Fiutowski, MI
Mrs. Danuta Futyna, PA
Ms. Christine M. Golaszewski, CT
Mr. Jan Góral, Poland
Dr. & Mrs. Ronald J. Hagadus, NY
Mr. Bronisław Idasiak, NJ
Mr. Tomasz Jaworski, MD
Mr. Jack S. Jordanowski, NJ
Dr. Maria Kapuścińska, NY
Mr. Walter Kenworthy, NY
Mr. Joseph E. Kleszczynski, CT

Dr. Julian E. Kulski, VA
Mr. Piotr Kumelowski, NY
Dr. Jan Kurdwanowski, NY
Prof. Juliusz Łukasiewicz, Ont. Canada
Rev. Msgr. Joseph Marjanczyk, NJ
Prof. John Micgiel, NY
Mr. Ryszard Mossin, PA
Ms. Christine Nagorski, NY
Dr. & Mrs. Karol Pilarczyk, NY
Ms. Krystyna Piórkowska
Mr. & Mrs. Ryszard Rudczyński, FL
Mr. & Mrs. Stanisław Ryś, NY
Ms. Barbara W. Rządca, MI
Dr. & Mrs. Simon Schochet, NY
Mr. Frank J. Serfas, Canada
Mr. Felix Smigiel, IN
Mr. & Mrs. Witold Sulimirski, NY
Dr. Alina S. Szczesniak, NY
Mr. Jerzy Świątkowski, NY
Mr. Jan Tomczycki, CT
Mr. & Mrs. Edward Walsh, CT
Mr. John Wiernicki, MD
Mr. & Mrs. Jan J. Więckowski, PA
Prof. Józef Wiczerzak, NJ
Dr. & Mrs. Stefan P. Wilk, CA
Mrs. Wanda Wolińska, NY
Dr. Aldona Vos, NC
Prof. Janusz K. Zawodny, WA

CZŁONKOWIE ZWYCZAJNI

- Mr. Zbigniew Adamski, MI
Prof. Jan Adler, NY
Mr. Stanislaus Akielaszek, NY
Mr. Jerzy Arndt, NJ
Mrs. Zofia Bałczewska, NY
Mrs. Bogusława Barnesson, WA
Mr. Zdzisław Baran, NJ
Richard Baranski, OFM. OH
Mr. Janusz Bartkiewicz, MA
Dr. & Mrs. George Bellak, NY
Prof. Mieczysław Biskupski, CT
Mr. Jan Błaszczyna, NY
Mr. Stanley P. Bosse, PA
Prof. & Mrs. Andrzej Brzeski, CA
Mrs. Beata Buhl-Tatka, NY
Mr. Walter Cebulski, IL
Dr John Cetnarowski – Cetner, NY
Mr. Bogdan Charlam, CT
Mrs. Jadwiga Chruściel, NY
Danuta Cimoch, DDS, NY
Mr. Eugene Ciszewski, NY
Ms. Bogumila Cornell, NY
Mr. Mieczysław Czapla, MI
Mr. & Mrs. Jan Czaplński, NY
Prince Alexander Czartoryski, Brasil
Mrs. Jolanta Dalewska, NY
Mr. Mirek Denisiewicz, NY
Mrs. Iwona Drąg-Korga, NY
Mr. Richard J. Dreszer, VA
Prof. Walter Drzewieniecki, NY
Mr. Mieczysław Duszny, CT
Mrs. Irena Drycz-Freeman, NY
Mr. George Dybicki, NJ
Mr. Edward K. Dzieleński, MA
Mr. David J. Dziuba, IL
Mr. Janusz A. Dżugaj, CA
Mr. John Edwards, NY
Dr. Andrew S. Ehrenkreutz, Australia
Mrs. Wanda Eysymontt, NY
Ms. Patricia A. Faulkner, CT
Dr Francis Filipowicz, VA
Prof. Aleksander Gella, NY
Dr. Czesław Gieniewski, NJ
Mrs. Ewa Gierat, CT
Mr. Stefan Ginilewicz, CA
Mrs. Zofia Głodowska, NY
Mr. Wojciech J. Głodowski, NY
Mr. Janusz Grodzicki, NY
Dr. Stanisław Gross, NY
Rev. Kazimierz J. Grotnik, PA
Mr. Edward S. Gryczyński, VA
Mr. Frank Hajduga, NJ
Dr Dorota Halicka, NY
Mr. & Mrs. Z.&L. Haszłakiewicz, FL
Dr. Jerzy Hauptmann, MO
Mr. Andrzej Hempel, PA
Mr. Józef A. Holdyk, OH
Mr. Jerzy Z. Hubert, FL
Mr. Richard Hunter, Jr., NJ
Mr. Jan Jachniewicz, NY
Brig. Gen. Walter Jajko, USAF, VA
Mr. Zbigniew Janczur, CA
Dr. Anna Jaroszyńska-Kirchmann, CT
Mrs. Alina Jeannopoulos, NY
Mr. Stanisław Jędrysek, NY
Mrs. Eva Jędruch, NJ
Mrs. Grażyna Jonkajtys-Luba, IL
Mr. John Kaczmarek, NJ
Mr. Eugene Kaleniak, NY
Mr. Ryszard Kaleta, NY
Mrs. Grażyna Kamińska-McNamara, NJ

Mr. Kazimierz Kardasiński, NY
Mr. Eugene Karol, Jr., RI
Ms. Janina Katelbach, NY
Dr Witold Kawecki, CT
Ms. Jadwiga Kessler, NY
Mr. Mieczysław Kierklo, CT
Mr. Henryk Kitaszewski, Australia
Mr. Stephen Klimczuk, VA
Mr. Zbigniew K. Kobus, IL
Mrs. Zofia Koper, VA
Dr. Francis Kopernik, PA
Mrs. Irene M. Korsak, MD
Prof. Wallace J. Kosiński, OH
Mr. Stefan Kowalik, IL
Mr. J.W. Kozina, Alb.
Mr. Kazimierz Kramczyński, IL
Mr. Henry Krawczyk, NY
Mrs. Joanna Kranc, NY
Mr. Leszek Kropiwnicki, Poland
Prof. Jerzy H. Krzywicki-Herbert, CT
Mrs. Jadwiga Krzyżanowska, MA
Mr. Janusz Krzyżanowski, NJ
Dr. Jerzy W. Księżniak, NJ
Prof. John J. Kulczycki, IL
Mr. & Mrs. Walter Kuskowski, NY
Bronisława & Jan Kwaśniccy, NY
Prof. Franciszek Lachowicz, CT
Dr. Teofil Lachowicz, NY
Mr. Krzysztof Langowski, NY
Dr Eugeniusz Lazowski, IL
Mr. Władysław Leszczyński, NY
Mr. Roman Leszczyński, NY
Mr. Jan Litmanowicz, Brasil
Mrs. Alexandra G. Lloyd, NJ
Ms. Marta Łoch, NY
Dr. Katarzyna Luba, IL
Mr. Aleksander MacDonald, NY
Mrs. Anna Maciejewska Dyba, NY
Mr. Walter Madura, CT
Mr. Chester Majewski, NJ
Mrs. Statia Martini, NY
Mrs. Janina S. Matthews, OH
Mr. Zbigniew Matczynski, MA
Dr. Elżbieta Matynia-Adams, NY
Bożena & Lukasz Mellerowicz, NY
Mrs. Irena Michałowska, NY
Mr. Stanisław Michałowski, NJ
Mr. Frank Milewski, NY
Mr. Stanley A. Miskura, WV
Mr. George L. Morgan, WY
Mr. Broniek Mysak, NY
Col.C.A. Namiesniowski, Ont. Canada
Rev. Peter Paul Narkun, NY
Mr. Jan Natkaniec, NY
Mrs. Stanisława Natkaniec, NY
Mr. Jan Niebrzydowski, CT
Dr. Chester M. Nowak, MA
Mrs. Aleksandra Nawakowska, CT
Rev. Edward Nowakowski, WI
Mr. Jan Nowak-Jeziorański, Poland
Mr. Stefan Orzechowski, FL
Mr. Mieczysław Pająk, NY
Mrs. Krystyna Pawłowicz, NY
Dr Danuta Piątkowska, NY
Ms. Jadwiga Pietraszewska, NY
Mrs. Róża Piłsudska-Ekimov, TX
Mr. Józef Piotrowski, NJ
Mr. Bernard Pitsvada, VA
Mr. Włodzimierz J. Pisarski, MA
Mrs. Beata Pociask
Mr. Iwo Cyprian Pogonowski, VA
Mrs. Irena Pol, NY
Mr. Andrzej Pomian, DC
Mr. Tadeusz Przedpelski, CT
Ms. Sophie B. Quay, FL
Jerzy & Anna Radziejowski, NJ

Mr. Antoni Rogoziński, WI
 Mr. Andrzej T. Romer, Belgium
 Dr. Andrew B. Rudczyński, PA
 Mr. Marek A. Rudzki, NY
 Mr. Zbigniew Rurak, DC
 Dr. Witold Sasaki, NE
 Mrs. Halina Schally-Ternynck, Canada
 Mr. Paul Seiden, CA
 Dr. Piotr Sierant, CT
 Mrs. Barbara Sikora, NY
 Mr. William Sikorski, MA
 Mrs. Izabela Siuta, NY
 Mr. Piotr Skarbowicz, CA
 Mrs. Malina Stadnik-Nealis, NY
 Dr. Stanley B. Skora, NJ
 Mr. Henryk Sokolowski, Canada
 Prof. Zofia A. Soroka, WI
 Mr. Tadeusz Szprengiel, NY
 Dr. Janina Stadnik, NY
 Mr. Zdzisław Starostecki, FL
 Prof. W.Z. Stepniewski, PA
 Mr. Lukas Stobierski, NY
 Mr. Carl S. Stoy, Jr., MA
 Mr. Carol Suplicki, AZ
 Mr. Stanisław Świdorski, NY
 Mr. Peter Świącicki, MI
 Mr. Jan M. Świącicki, CT
 Dr. Jerzy Świerbutowicz, NY
 Mrs. Franciszka Szczygielska, NY
 Mr. George R. Szymański, PA
 Mr. Richard J. Talaska, WI
 Mrs. Maria Targowska, Brasil
 Mr.& Mrs. Andrew Tarnowski, CT
 Mr. Zbigniew Tazbir, CT
 Mr. Eugene J. Trela, OH
 Mr. Jerzy P. Tumaniszewili, OR
 Mr.& Mrs. Stanisław Tyszkiewicz, MI
 Mr. Władysław Tyszkiewicz, MI
 Mrs. Bożena Urbanowicz-Gilbrid, NY
 Dr. Andrzej Vorbrodt, NY
 Mr.& Mrs. Wojciech Walczak
 Prof. Piotr Wandycz, CT
 Mr. Władysław Wantula, NY
 Mrs. Elizabeth Wasiutyńska, CT
 Mr. Hipolit Wawelberg, Brasil
 Mr. Peter Wendolski, NY
 Acybiskup Szczepan Wesoły, Italy
 Dr Ryszard Winter, NY
 Mrs. Maria Wieckowski Mercer, VA
 Mrs. Barbara Wierzbiański, NY
 Mrs. Mary J. Wiesen-Kosinski, SC
 Mr. John Wisniewski, CT
 Mr. Edward Witanowski, NY
 Mr. K.C. Witczak, NY
 Mr. Rafał Wojczulanis, NY
 Prof. Bronisław Wojtun, TN
 Ms. Irena Wolicka, NY
 Dr Jadwiga Wołek, CT
 Mr. Walter Zacharasiewicz, MD
 Mr. John H. Zadarnowski, MO
 Mrs. Alicja Zadrożna-Fiszman, IN
 Dr. Jan Zaprawa-Ostromięcki, NJ
 Mr. Władysław żeleński, France
 Mr. Stanley J. Ziemianski, OH
 Mr. Andrzej Ziobroń, NY
 Mr. William Zoltowicz, OH
 Ms. Angela Zubrzycki, NY
 Mr. Jan Żurakowski, Canada
 Prof. Józef Zwistocki, NY

CZŁONKOWIE KRAJOWI

Mr. Adam Bidas
Mr. Mirosław Boruta
Dr Henryk Bułhak
Mr. Andrzej Gwiazda
Mr. Grzegorz Hajdarowicz
Mr. Eugeniusz C. Król
Dr Antoni Lenkiewicz
Mr. Antoni Macierewicz
Mr. Leszek Moczulski
Dr Kornel Morawiecki

Dr Wojciech Myślecki
Dr Piotr Naimski
Mr. Wiesław Ochman
Dr Maria Pestkowska
Dr Sławomir Radoń
Mr. Tadeusz Stański
Mrs. Izabela Szeremetiew
Dr Romuald Szeremetiew
Dr Bohdan Urbanowski

CZŁONKOWIE INSTYTUCJE

Church of St. Stanislaus, NY
Friends of Wilno Association, IL
Fundacja Kościuszkowska, NY
Hoover Institution, CA
Polish Air Force Veterans
Association, CA
Polish American Congress, FL
Polish American Club of Sarasota, FL
SPK Branch No 6, Canada
Polish Home Army AK Veterans
Association, IL
Polish National Alliance, Lodge 53, IL
Polish Veterans of WWII, No. 53, IL
Polish Veterans Association of B.C.,
Canada
Polonus Philatelic Society, IL
Polstar Publishing Corp., NY
SPK No. 13 – Utica, NY
SPK No 15 – Chicago, IL
SPK No 19 – Boston, MA
SPK No. 32 – Chicago, IL
SPK No 32 – Baltimore, MD
SPK No.35 – Newark, NJ

SPK No. 39 – Brooklyn, NY
SPK No. 43 – Los Angeles, CA
SPK No. 49 – San Francisco, CA
SPK No. 53 – Chicago, IL
SPK, „Wierność Żołnierska”,
Chicago, IL
SPK No. 13 – Manitoba, Canada
SWAP No. 2, IL
SWAP No. 12, PA
SWAP No. 36, NJ
SWAP No. 37, MA
SWAP No. 51, NJ
SWAP No. 74, OH
SWAP No. 81, NJ
SWAP No. 103, CT
SWAP No. 111, CT
SWAP No. 119, CT
SWAP No. 149, WI
SWAP No. 173, CA
ZNP Gmina 118, MA
ZNP Grupa 433, IL
ZNP Grupa 31, WI

DEKLARACJA

Proszę o przyjęcie mnie na członka Instytutu Piłsudskiego.

Załączam czek lub *Money Order* tytułem rocznej składki członkowskiej:

..... \$ 50.00	członkowie zwykli
..... \$ 25.00	studenci i niezasobni emeryci
..... \$ 100.00	członkowie wspierający
..... \$1000.00	członkowie dożywotni
..... \$ 100.00	członek Instytucja (Organizacje Non-Profit)
..... \$ 250.00	członek Instytucja (Firmy)

Imię i nazwisko

Adres

Miasto Stan Kod poczt.

Telefon (.....)

Data Podpis

Tytułem darowizny na rzecz Instytutu Piłsudskiego załączam czek lub *Money Order* na sumę

Czeki lub *Money Orders* proszę wystawiać na:

PIŁSUDSKI INSTITUTE OF AMERICA

Prosimy o pamięć o Instytucji podczas sporządzania testamentu.

Składki członkowskie, darowizny oraz zapisy testamentowe są zwolnione od podatków (tax deductible).

APPLICATION

I hereby apply for membership in the Piłsudski Institute of America.

I enclose my check or *Money Order* for my annual membership fee:

..... \$ 50.00	Regular Members
..... \$ 25.00	Students and Retired
..... \$ 100.00	Sustaining members
..... \$1000.00	Life Members
..... \$ 100.00	Associate Membership (Non-Profit Organization)
..... \$ 250.00	Associate Membership (Corporations)

Name.....

Street.....

City..... State Zip Code

Telephone (.....)

Date Signature

I would like to make a donation \$.....

Please make check or *Money Order* payable to:

PIŁSUDSKI INSTITUTE OF AMERICA

Membership fees as well as any donations to the Institute are tax deductible.

ADAMBA IMPORTS

Adamba Imports is proudly offering gourmet foods and exquisite spirits under the following brand names:

LUKSUSOVA

www.Adamba.com
www.Luksusova.com
www.InkaCoffee.com
www.UltimatVodka.com
www.TearsofScotland.com
www.BisonGrassVodka.com

VAVEL®

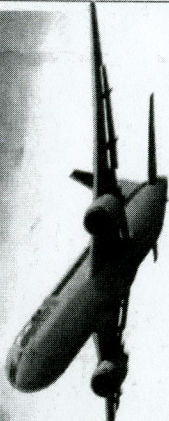

Zaufaj Naszej Reputacji

TANIO-SZYBKO-PEWNI

www.domaexport.com

- * Paczki morskie
- * Paczki lotnicze
- * Bilety lotnicze
- * Transport lądowy
- * Transport samochodów
- * Mienie przesiedleńcze
- * Konsolidacja paczek
- * Przesyłki handlowe

BIURO GŁÓWNE
1700 W. Blancke St.
Linden, NJ 07036
tel: (908) 862-1700
fax: (908) 862-1029

BIURO TURYSTYCZNE
Doma International Travel
10 Market St.
Passaic, NJ 07055
tel: (973) 778-2058
fax: (973) 779-3850

EXPORT-IMPORT
USA-POLSKA
WSCHODNIA EUROPA

W SŁUŻBIE POLONII JUŻ PONAD 45 LAT

ALLENTOWN, PA	610-437-8630	LINDEN, NJ	908-862-7668
BALTIMORE, MD	410-665-7294	LINDEN, NJ	908-862-1770
BAYONNE, NJ	201-437-0628	LIVINGSTON, NJ	973-535-0017
BROOKLYN, NY	718-383-7211	MAPLEWOOD, NJ	908-725-7772
BROOKLYN, NY	718-383-8520	MAPLEWOOD, NJ	907-761-1760
BROOKLYN, NY	718-348-1600	MASPETH, NY	718-494-5170
BROOKLYN, NY	718-386-1010	MASPETH, NY	718-326-4212
BROOKLYN, NY	718-234-8847	MASPETH, NY	718-326-7724
BROOKLYN, NY	718-388-3248	MONSEY, NY	914-425-2655
BROOKLYN, NY	718-383-1866	NEW BRITAIN, CT	860-225-5332
BROOKLYN, NY	718-349-7787	NEW CASTLE, PA	724-854-9222
BROOKLYN, NY	718-384-6932	NEW HARTFORD, NY	315-768-8686
BROOKLYN, NY	718-439-1031	NEW YORK, NY	212-523-3256
BROOKLYN, NY	718-383-4181	NEWARK, NJ	973-344-3232
BUFFALO, NY	716-822-1063	PASSAIC, NJ	973-778-2659
CHARLOTTE, NC	704-537-4009	PERTH AMBOY, NJ	732-426-1500
CHICAGO, IL	413-594-9200	PHILADELPHIA, PA	215-534-2467
CLEVELAND, OH	216-641-5555	PHILADELPHIA, PA	215-533-1294
CLEVELAND, OH	216-883-4988	PHILADELPHIA, PA	215-745-0865
CLEVELAND, OH	216-441-6828	PHILADELPHIA, PA	215-725-8777
CLEVELAND, OH	216-641-7633	PHILIPSBURG, NJ	718-806-5423
CLIFTON, NJ	973-779-0077	PITTSBURGH, PA	412-481-2501
CLIFTON, NJ	973-340-6590	RIDGEWOOD, NY	718-386-8882
CLIFTON, NJ	973-340-8180	RIDGEWOOD, NY	718-436-4141
CLIFTON, NJ	973-340-8180	RIDGEWOOD, NY	718-487-8487
COBES, NY	518-522-9457	RIDGEWOOD, NY	718-828-3944
COPAUGUE, NY	631-789-1227	RIDGEWOOD, NY	631-389-0753
DEPEW, NY	716-686-8782	RIVERHEAD, NY	732-727-7711
ENGLEWOOD, CO	303-300-3353	SOUTH AMBOY, NJ	732-727-7711
GARFIELD, NJ	973-340-7626	SPRINGFIELD, MA	413-747-7782
GARFIELD, NJ	973-772-8777	STAMFORD, CT	203-323-6394
GARFIELD, NJ	973-778-5951	STATEN ISLAND, NY	718-988-1822
GREENPOINT, NY	718-348-6543	STATEN ISLAND, NY	718-447-3837
HARRISON, NJ	973-482-9599	STRACUSE, NY	315-479-6880
HAZLETON, PA	717-459-6346	TAMPA SPRINGS, FL	727-945-7889
HOLIDAY, FL	727-439-9888	TRENTON, NJ	608-386-2128
IRVINGTON, NJ	973-373-4131	TRENTON, NJ	609-393-0455
LAKENWOOD, NJ	201-653-4432	WALLINGTON, NJ	973-473-3845
LAKENWOOD, NJ	732-364-6485	WARE, MA	413-867-6328
LAKENWOOD, NJ	732-985-5381	WATERVILLE, NY	516-274-8242
		WILKES BARRE, PA	717-472-3724

Smiles served on every flight.

**LOT Polish Airlines
Call Center**

212 789 0970 in New York

1 800 223 0593 outside New York
and in Canada

416 236 4242 in Toronto

With Polish hospitality, better cuisine, modern aircraft and convenient connections, LOT Polish Airlines gets you where you need to be - quickly and comfortably. Fly LOT Polish Airlines - and discover the true pleasures of flying.

www.lot.com

POLISH AIRLINES

**Instytut
Piłsudskiego**

**Instytut
Piłsudski**

INSTITUTE

INSTYTUT

COLLECTIONS

ZBIORY

NEWS

**Piłsudski
Institute**

AKTUALNOŚCI

www.pilsudski.org

